

TIASSAD

Türk & İslam Dünyası Sosyal Araştırmalar Dergisi
The Journal of Turk & Islam World Social Studies

Yıl: 3, Sayı: 7, Haziran 2016, s. 228-252

Sümeyye ASAN¹

YALOVA TERMAL'DE DİNİ HAYAT: ÜVEZPINAR ÖRNEĞİ

Özet

Din ve toplum ilişkilerini karşılıklı olarak incelemeyi konu alan din sosyolojisi, bu incelemeleri yaparken teorik çalışmaların yanı sıra pratik çalışmalardan da yararlanmaktadır. Bu bakımdan Din sosyolojisi alanında yapılan dini hayat çalışmaları mevcut dini yapıyı yansıtmasından dolayı oldukça önemlidir. Türkiye'nin dini hayatının görünümüne katkı sağlamak için Yalova ili Termal ilçesinde yapılan bu dini hayat çalışmasında araştırma bölgesi, tarihi ve termal turizmi açısından oldukça köklü bir yapıya sahiptir. Dolayısıyla her yıl yerli ve yabancı birçok turiste ev sahipliği yapmaktadır. Bunun yanı sıra araştırma alanı, daha güvenilir sonuçlar elde etmek amacıyla Termal'in Üvezpınar Mahallesi'yle sınırlı tutulmuştur. Uygulanan anket sonuçlarına göre bölgenin dini yapısının oldukça yüksek çıktığı tespit edilmiştir. Bölgede yazları ikamet eden Müslüman Arapların bu dini yapıya olumlu katkıda buldukları gözlemlenmiştir. Bunun yanı sıra elde edilen sonuçlar din-aile, din-eğitim, din-siyaset, dini yaşayış ve dindarlık ilişkileri bağlamında tespit ve tahlil edilmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Din Sosyolojisi, Dindarlık, Dini Hayat, Alan Araştırması, Anket

RELİGIOUS LIFE IN THE COUNTY OF TERMAL, YALOVA: CASE OF ÜVEZPINAR

Abstract

Sociology of religion is about the study of mutual relations between the religion and society. While doing this, sociology of religion benefits from the theoretical studies as well as the practical ones. In this respect, studies made regarding the religious life within

¹Yrd.Doç. Fatma Odabaşı, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Öğretim Üyesi, fatmaodabasi@hotmail.com
Sümeyye Asan, Marmara Üniversitesi, Felsefe ve Din İlimleri, s.cevsen@gmail.com

the field of the Sociology of religion are quite important as they reflect the existing religious structure. This study regarding the religious life was made in order to contribute to the appearance of the religious life in Turkey. The Termal county of the Yalova city as the research area has a deep rooted structure in terms of history and thermal tourism. Therefore, it is a home to many domestic and foreign tourists ever year. In addition, in order to obtain more reliable results the survey area was limited with the Üvezpınar neighborhood within the county of Termal. According to the results from the survey it was found that religious structure of the region is considerably high. It was observed that Muslim Arabs residing in the region in summers make a positive contribution to the religious structure. In addition, the obtained results were tried to be determined and analysed within the context of the relations of religion-family, religion-education, religion-politics, religious life and religiosity.

Keywords: Sociology of Religion, Religiosity, Religious Life, Field Research, Survey

GİRİŞ

Alman din sosyoloğu JoachimWach’a (1995), göre din sosyolojisinin amacı; din ve toplum arasında mevcut bulunan ilişkileri ve yine onlar arasında var olan karşılıklı etkileşim şekillerini incelemektir. Bu karşılıklı ilişkiyi sadece teorik olarak incelemek mümkün görünmediğinden, konunun tam olarak anlaşılması için tecrübi görünümünün somut olarak incelenmesi zorunludur. (s.35)

Bu bakımdan dini hayat çalışmaları da araştırılan bölgeye ait sosyal ve dini görünümü somut olarak yansıtmaktan dolayı din sosyolojisine önemli katkılar sağlamaktadır. Araştırma Bölgesi termal turizmi açısından önemlidir. Özellikle yaz mevsimlerinde Müslüman Arap turistler tarafından tercih edilmektedir. Araştırmanın konusunu bölgede yaşayan insanların sosyo-kültürel ve dini hayatlarının yanı sıra birbirleriyle ve yazları ikamet eden Müslüman Arap turistlerle ilişkileri oluşturmaktadır. Bu bakımdan araştırmanın, Termal ilçesi Üvezpınar bölgesindeki sosyal ve dini hayatın yaş, cinsiyet, medeni durum, eğitim, gelir durumu ve etnik köken gibi farklı sosyal değişkenlere göre incelenmesi şeklinde sınırlandırılması uygun görülmüştür. Çalışmada araştırma yöresindeki bütün fertlere ulaşmak mümkün görünmediğinden, evreni nitel ve nicel açıdan temsil yeteneğine sahip bir örneklem grubu seçilmiştir. Araştırma bu gruba uygulanmış anket vasıtasıyla sağlanan verilerle sınırlı bulunmaktadır. Bu çerçevede elde edilen veriler, SPSS programından yararlanılarak oluşturulmuş olup, din sosyolojisi teorileri çerçevesinde ortaya konulmaya çalışılmıştır. Son olarak tespit edilen var sayımlar test edilerek değerlendirilmiştir.

Gökçedere ve Üvezpınar Mahallesi olmak üzere iki mahalleden teşekkül eden Termal’de araştırma alanı Üvezpınar Mahallesi ile sınırlandırılmıştır. Bunun yanı sıra “bir araştırmada amaçla ilgili, yapılması mümkün olan tüm gözlemlerle derlenecek sonuçlar topluluğu olarak tanımlanan araştırmanın evrenini” (Arslantürk, 2011, ss.115-117) Termal Üvezpınar’da yaşayan 15 yaş ve üzerindeki kadın ve erkekler oluşturmaktadır. Yine Araştırma alanımız olan Yalova ili Termal ilçesi adrese dayalı nüfus kayıt sistemi (ADNKS) 2014 yılı nüfus sayımı sonuçlarına göre nüfusu 3.251’dir. Nüfus müdürüyle yaptığımız görüşmede Üvezpınar’da ikamet edenler ise yaklaşık 1.250 kişiden oluşmaktadır.

TİDSAD

Araştırmanın evrenini oluşturan fertler etnik köken bakımından Batum'dan göç etmiş Lazlar, Gürcüler, Mardin Arapları ve bunların dışında dışardan göç edenlerden oluşmaktadır. Yapmış olduğumuz anket çalışmasına göre Üvezpınar'da nüfusun yaklaşık % 64,2'sini Batum göçmeni Lazları, % 4,3'ünün Gürcü, % 13,6'sının anne babasından birinin Batum göçmeni Laz veya Gürcü, % 10,0'ünün dışarıdan göç etmiş olanların ve son zamanlarda özellikle Mardin'den gelen Arapların % 7,6'lık bir kısmı oluşturduğunu gözlemlemekteyiz.

Araştırma alanımız olan Üvezpınar halkında din kurumunun etki alanını cinsiyet, yaş, eğitim ve ekonomik durum gibi faktörler etkilemektedir. Bu yüzden toplum içinde din, kendine farklı derecelerde yer bulmaktadır. Bu çerçevede varsayımlarımız aşağıda sıralanmaktadır.

- 1) Çalışma alanımızda örneklem olarak belirlediğimiz Üvezpınar mahallesinde genel olarak dindarlık düzeyinin yüksek çıkacağı varsayılmaktadır.
- 2) Farklı sosyal gruba mensup olma durumu ile ibadete bağlılık ve dindarlık seviyesi arasında anlamlı bir ilişki yoktur.
- 3) Çalışma alanımızda yaş, cinsiyet, ekonomik durum gibi değişkenlerin bireylerin dini hayatında farklılıklar meydana getireceği varsayılmaktadır.
- 4) Kadınların erkeklere oranla ibadetlerini yerine getirmeye daha çok özen gösterdiği varsayılmaktadır.
- 5) Yaş değişkeni ile ibadetleri yerine getirme sıklığı arasında doğru bir orantı vardır. Yaş ilerledikçe ibadetleri yerine getirme sıklığı artar.
- 6) Yerleşim yeri ile gelişim ve değişime açık olma arasında olumlu bir ilişki söz konusudur. Bu durum özellikle okur-yazar oranında, dini bilgileri doğru kaynaklardan öğrenme ve yaşamada kendini gösterir.
- 7) Bölgede uzun yıllar boyunca yazları turistik amaçla gelen yabancı Müslüman Arapların bölge halkının dini hayatına olumlu yönde etki ettikleri varsayılmaktadır.
- 8) Din ile toplum arasında karşılıklı bir etki- tepki olduğuna göre toplumsal yapı ve sosyo - kültürel yaşamı din etkilediği gibi, aynı şekilde dinin de sosyo-kültürel sistemin aile, iktisat, ahlak ve siyaset gibi çeşitli kesimlerini etkilediği varsayılmaktadır.

Termal İlçesine Ait Genel Bilgiler

Termal ilçesi adını kaplıcalardan almıştır. Çok eski kaynaklarda adı 'dağ hamamları' olan Termal kaplıcaları pek çok kaynakta 'dağ hamamı', 'kaplıca', 'sıcak su membaları' olarak geçmektedir. Termal'e bağlı olan Gökçedere ve Üvezpınar yerleşkeleri 18 Mayıs 1992 tarihinde birleştirilerek belde olmuş, daha sonra yapılan genel mahalli idareler seçimleri sonucu 4 Nisan 1994 tarihinde belediye kuruluşu olmuştur. 6 Haziran 1995 tarih ve 550 sayılı KHK ile bu iki köy(mahalle) ilçe merkezini oluşturmuş, Akköy ve Yenimahalle köyleri de Termal ismi verilen bu ilçeye bağlanmıştır.

Yalova'nın Termal ilçesi coğrafi olarak Türkiye'nin kuzeybatısında, Marmara Denizi'nin güney doğusunda ve İzmit Körfezi'nin başlangıcında yer alır. İlçenin kuzey tarafında Kuru ve Samanlı köyleri, doğusunda Kadıköy Belediyesi, batısında ise Yalova'nın Çınarcık ilçesi yer almaktadır. (Yurdagül, 2001, s.198). Kaplıcalar ise 1560 dönüm üzerine kurulmuş, Samanlı dağlarının kuzey yamacında bir vadi üzerinde uzanmaktadır. Gökçedere ve Üvezpınar köyleri arasındaki ormanlık alan üzerinde yer almaktadır. (Taner,1984, s.169)

MÖ. 2000 yıllarında Asya kavmi bugünkü Yalova kaplıcalarının bulunduğu yerde taş ve toprağa tapan bir kavimdir. Bir fay kaynağından çıkan sıcak sular bu toplumun dikkatini çekmiştir. Bu sıcak su kaynağının Garjanoş adlı bir ejderin lütfu olduğu inancı bölgede Yunan kültürü hâkim olana kadar sürmüştür. Yunan inancına göre ise kuvvet tanrısı Herakles sıcak suların tanrısıydı ve bu sularla hastalara sağlık ve kuvvet bahşetmişti. Fenikeliler de hastalara şifa veren Herkül adına Yalova’da bir mabet inşa etmişlerdir. Suyun kuvvet ve şifa verici özelliğinden faydalanmak için Yunanlılar Fenikeliler ve Romalılar şifalı suyun kullanılması için bugün kullanılmakta olan sistemlerin temelini atmışlardır.

Bizans döneminde ise Kral Konstantin’in annesi Helena’nın kaplıcalarda şifa bulması üzerine Bizanslılar, burada hamamlar inşa ederek kaplıcaı geniş ölçüde halkın kullanımına açmışlar ve orada bir hastane kurmuşlardır. (Özen, 1981, s.1-6).

Daha sonra 9-13. yüzyıllar arasında yörede gerçekleşen meydan muharebeleri kaplıcaları harabeye çevirdiği için bölgeye sefalet anlamına gelen Elinopolus adı verilmiştir. Osmanlı dönemine baktığımızda ise Osman Bey’in emriyle Karayalvaçoğlu tarafından zapt edilen kaplıcalara ‘Yalova’ adı verilmiştir. Sağlıkla ilgili önemini ise ancak İstanbul’un fethinden sonra İstanbul- Bağdat yolu üzerinde olmasıyla kazanmıştır. Sultan Abdülmecit zamanında ise Dr. Mellinges’in Valide Sultan’a Yalova kaplıcalarını tavsiye etmesi üzerine kaplıcanın yolları tamir edilmiş ve buraya Valide Hamamı inşa edilmiştir. Bu dönemden sonra bakımsızlığa terkedilen kaplıcaı daha sonra Sultan Abdülhamit Avrupa’dakilere benzer düzeyde yeniden ele almıştır. Bu dönemde en önemli katkı hamamlara gelen sıcak suyun derecesini düşürmek üzere kullanılacak kaynak suyun soğuması için kalitesini değiştirmemek üzere yapılan bir depoda Serpantin metodunun kullanılmasını sağlayan tesisattır. 1900 yılında yapılan bu tesislerle gelişen ve önem kazanan kaplıcalar tıbbi turizmden çok zengin aile ve padişahın mahiyetindeki kişilerin dinlenmesi için kullanılmıştır. Sonrasında kaplıcalar Avrupa su şehirlerine benzer yapılması için Suriyeli Reşit Hayat’ın şirketine kiralanmış, sermaye sahipleri tarafından uzun bir dönem işletilmiş ancak İstiklal savaşı döneminde yağmalanmaktan kurtulamamıştır. (Özen, 1981, s.1-6). 7 Ağustos 1920’de Yunan birlikleri tarafından işgal edilen Yalova, 19 Temmuz 1921’de düşman işgalinden kurtarılabılmıştır. Termal de bu işgalden büyük ölçüde zarar görmüş ve harabeye dönmüştür. (Ceylan, 2003, s.21).

Cumhuriyet’in ilanıyla birlikte teşebbüs sahibi kişiler Termal’in işletme ruhsatını hükümetten alarak, buraya ufak çapta oteller inşa etmişlerdir. 1929 yılında kaplıcaları gezen Atatürk, kaplıcaların Avrupa’ya örnek su şehri olması için zamanın maliye bakanı Saraçoğlu’na gereken tahsisatın verilerek Şükrü Paşa’nın faaliyete geçmesi hususunda emir vermiştir. Şükrü Paşa’nın emriyle burası küçük sermayeli şirketlerden alınarak Denizyolları idaresine verilmiştir. Böylelikle sulama için gerekli tesisatın kurulması, Alibaba içme suyunun kullanılabilir hale gelmesi, aydınlatma sorunu için elektrik santralının kurulması Denizyolları idaresi tarafından yapılmıştır. Daha sonra Atatürk tarafından Dr. Nihat Reşat Belger kaplıca müdürlüğüne tayin edilmiştir. Nihat bey sayesinde kaplıcalar tedavi merkezi haline gelmiştir. Atatürk de sirozun deride yarattığı kaşıntılı durumun giderilmesi için kaplıcaları kullanmıştır. Atatürk’ün son zamanlarında Belger’e profesörlük unvanı verilerek Termal Kaplıcaları’nın İstanbul Tıp Fakültesi bünyesinde kurulan Tıbbi Hidroloji-Klimatoloji kürsüsü ile değerlendirilmesi hususunda hükümet irade buyurmuştur. Daha sonra turizme örnek bir merkez olmasından dolayı kaplıcalar Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı emrine verilmiştir. 1975 yılına kadar aralıklı hekimlerle tıbbi hizmet yürütülmüştür. Bu tarihten sonra termal kaplıcaları tıbbi değerini

kaybetmeye başlamıştır. 1980 tarihinden itibaren T.C. Turizm Bankası A.O.'ca işletilmeye başlanmıştı. Bugün doktorların tavsiyesi üzerine ya da tatil ve dinlenme amaçlı kullanılmaktadır. (Özen, 1981, s.1-6).

Termal'in demografik yapısını bakacak olursak; 1877-1878 Osmanlı Rus savaşından sonra Kafkaslardan Anadolu'ya Müslüman halkın göç etmeye başladığını görürüz. Termal ilçesini oluşturan Üvezpınar ve Gökçedere halkı ilk önce Batum'dan İstanbul- Sarıyer ve Davutpaşa kışlasına, daha sonra da buldukları yere göç etmişlerdir. Gökçedere halkı hükümet tarafından Batum'un Marditti kasabasından göç eden Gürcü muhacirlerinden oluşmaktadır. Üvezpınar halkı ise Gürcistan'ın Acara bölgesindeki Chala vadisinden gelen Cuhadaroğlu, Turunçoğlu ve Melekoğlu sülalelerinden oluşmakta olup Hapuri lehçesi konuşmaktadırlar. Daha sonra Üvezpınar halkından bir grup 1925 yılında Yenimahalle'ye yerleşerek bu bölgenin halkını oluşturmuşlardır. Termale bağlı olan Akköy ise Orhan Gazi'nin Karamürsel köyünü fethinden sonra kurulmuş en eski Türk köylerinden biridir.

Termal'in nüfusuna baktığımızda ise 1995 yılında ilçe olan termal 2000 yılı nüfus sayımına göre 5.415'tir. İlçe merkezinin nüfusu 2530, Akköy'ün nüfusu 1.786, Yenimahalle köyünün nüfusu ise 1.099'dur. Her iki köyün toplam nüfusu 2.885'tir. 1997 yılında yapılan genel nüfus sayımına göre toplam nüfusu 4813 olan Termal'in nüfusu % 12.51 oranında artmıştır. Bu artışın nedeni 1999 yılında Marmara depreminde köylere yapılan göçtür. Yaz aylarında turizmin başlamasıyla birlikte nüfusun özellikle ilçe merkezlerinde iki hatta üç katına kadar arttığı gözlemlenmektedir. (Yurdağül, 2001, s.198). Termali oluşturan iki mahalle Gökçedere ve Üvezpınar mahalleleridir.

Gökçedere: Gökçedere kaplıcaların hemen yanında kurulmuş olan turistik bir yerleşim yeridir. Önceler tarım ve hayvancılıkla geçinirken 1950 yılından sonra turizm açısından bir patlama yaşamıştır. Pansiyon işletmekte çok ilerlemiş olan Gökçedere, özellikle Arap turistlerin gelip yerleştikleri, uzun zaman kaldıkları bir tatil ve dinlenme yeridir.

Üvezpınar: Üvezpınar Mahallesi termal tesislerinin sol tarafında kurulmuş ve pansiyonculuk işletmede ilerlemiş bir yerleşim yeridir. Termal'e 100-150 metre uzaklıktadır. Burası sık bir orman alanı ile kaplı olduğundan avcılık da yapılmaktadır. Bölgede Arap turistlerin yazları yoğunluk kazandığı görülmektedir. (Taner,1984, s.169).

Bölgenin ekonomik faaliyetine bakacak olursak Atatürk tarafından 1930 yılında burada oturan insanlara tarım arazisi verildiğini, ancak kısa bir süre tarım yapıldıktan sonra kaplıcalardan dolayı bölgenin yoğun turist alması sebebiyle halkın tarımı bırakarak pansiyonculuğa başladığını görürüz. Termal kaplıcalarında 17 Ağustos Marmara depreminde turistik tesislerin doluluk oranlarında % 60'lardan % 20'lere kadar önemli bir azalma yaşanmış olsa da tesisler bugüne kadar geliştirerek devam ettirmiştir. (Ceylan, 2003, s.21). Özellikle ev pansiyonculuğu yaygındır. Birçok yerli ve özellikle Arap ağırlıklı yabancı turistler yaz aylarında bölgeye akın etmektedir. Termalde ekonominin can damarını bu turistler ve turizme dayalı etkinlikler oluşturmaktadır. Yine de ilçe merkez ve köylerinde yaklaşık 320 çiftçi ailesi bulunmaktadır. Hayvancılık da bölgede yapılmaktadır. İlçe genellikle ormanlardan oluşmakta olup son zamanlarda arıcılık da yapılmaya başlanmıştır. Kooperatifçiliğin olmadığı ilçede bir adet Ziraat bankası vardır. İlçe yapılmış olan ve yapılma aşamasında olan lüks otel ve turizmiyle gitgide gelişme göstermekte ve büyümektedir. (Yurdağül, 2001, s.198)

Termal ve Kaplıcaların Dinler Tarihi Bakımından Önemi

TİDSAD

Yalova Termal’de bir yer sarsıntısından ortaya çıkan sıcak suların şifa verici özelliğini geçmiş kavimler keşfetmişler ve bunun ilahi bir lütuf olduğuna inanmışlardır. Bu sıcak sular ve dumanlarda Anadolu kavimlerinin ilahi bir kuvvet bulduğu ve bu yer altı ilahına ibadet ettikleri bilinmektedir. Köklerini Ege ve Anadolu’dan alan bu ilah ve ilaheler bazı devirlerde antropomorfizmin ilerlemesiyle insan şeklinde tasvir edilmişlerdir.

Bu benzetmeye göre Termal’de ilk zamanlarda yerden fişkıran sıcak su ve dumanlardan burada bir yer altı kâhininin mevcut bulunduğunu ve bu fetişin daha sonraları yerini diğer bazı ilah ve ilahelere terk ettiğini söyleyebiliriz. Nitekim 6. Asır Bizans tarihçileri tarafından bu kaplıcalar “Therma Pythia” olarak gösterilmiştir. Burada mevcut altı adak istelinin üzerinde en başta Herakles’in tasvir edilmiş olması buradaki baş ilahın Herakles olduğunu göstermektedir. Ancak Termaldeki Herakles bilinen kuvvet ve atletizm ilahı değil, hamamların ve sıcak suların ilahı Herakles’tir. Çünkü Yunanlılar Herakles’i kaynaklarda bir memba arayıcısı olarak da göstermişlerdir. (Minsel,1936, ss.36-39).

Bunun dışında Termal’de sıcak su ve benzeri suların hastalıklara şifalı tesirlerde bulduklarından dolayı Nemf adı verilen sağlık ilahelerine de ibadet edildiği gözlenmiştir. Burada uzun bir süre hastalar bu ilahların yardımıyla mabet uykusuna yatmak ve rüya görmek suretiyle mucizevi bir şekilde hastalıklardan kurtulma yolunu aramışlardır. Hıristiyanlık bölge halkı tarafından kabul edildikten sonra bile bu ilah ve ilahelere ibadet edilmeye devam edilmiştir. Ancak Hristiyanlık devrinde putperestlik zamanından kalma bu ilahlara özellikle Nemflere başka bir şekil verilmiştir. Bunlar din uğruna bu bölgede öldürülmüş olan üç azize şekline sokulmuşlardır. Ancak bu üç azizenin Putperestlikteki ilahların bir devamı niteliğinde oldukları anlaşıldığı için gerçek varlıkları kuşkuludur. Bu azizelerin mezarlarının hamamların civarında buldukları ve bunların zamanla bir ziyaretgâha dönüştükleri muhtemeldir.

Türklerin bu bölgeyi fethedip İslamiyet’i buraya yaymalarıyla birlikte putperest mabetlerin, Bizans kiliselerinin ve azizelerin mezarlarının yerine kaplıcaların civarında bir Abdal Derviş’in mezarının geçtiğini görüyoruz. İsmi bir rivayette Bineva baba, diğer bir rivayette ise Abapuş olarak gösterilen bu derviş, rivayete göre bir gün bu bölgede çıplak bir halde, elinde tahta bir kılıç ile belirmiş ve civar halkını İslam’a davet etmişti. Bunun üzerine bölge halkı kendisiyle alay etmeye başlamışlardı. Hatta bunlardan biri dervişin önünde durmuş “Bu tahta kılıçla beni kes bakalım!” demiş, derviş ise Allah’a sığınıp o tahta kılıçla bir darbe indirerek o adamı ikiye bölmüştü. Bunu gören halkın bir kısmı kaçmış, bir kısmı da İslamiyet’i kabul etmişti. Burada bir gün çıplak bir şekilde elinde ağaçtan bir kılıçla meydana çıkan bu dervişin Herakles’in bir diğer şekli olduğunu görüyoruz. Çünkü rivayete göre Herakles de elinde sopa ile birçok ejder ve insan öldürmüştür. Türkler zamanında da Herakles’i tasvir eden adak istellerinin herkesin görebileceği bir yerde olmasından dolayı bu hikâyenin oluşmasına katkıda bulunduğu söylenebilir. Hamamların yanında bir dervişin mezarının bulunduğunu ve bunun ziyaretgâh haline dönüştüğünü görüyoruz bu da bölge halkının din noktası nazarından ne kadar muhafazakâr olduğunu göstermektedir.

Özet olarak Termal bölgesinde dini bir ananın asırlarca şekil değiştirip devam ettiğini söyleyebiliriz. En başta birtakım yer altı fetişlerinin yerine Yunanlılar zamanında Herakles ve Nemflerin geçtiğini, Hristiyanlık devrinde ise burada bir Baş Melek kilisesi ve bunların yerine geçen üç azizeyi görüyoruz. İslamiyet’te de bu inanış bozulmamış, ilâh ve azizelerin yerini abdal bir derviş ve mezarı almıştır. Bu ilâhlar, azizeler ve derviş rivayetleri burada ortaya çıkan

sıcak sularla çok yakından alakalıdır. Yine asırlarca yaşamış bir ananeye göre bu suların ancak ilâhların arzusuyla mucizevi bir şekilde insanları hastalıklardan kurtarabileceğine inanılmıştır. Bu inanışın İslamiyet'te de bâki kaldığı dervişin mezarının 16. yüzyılda bir ziyaretgâh halini almış olduğundan anlaşılmaktadır. (Mansel,1936,s.36-39). Günümüzde hala bu kaynağın civarında yapılmış olan demirlere kısmet düğümlerinin bağlandığı gözlemlenmektedir.

Termal'de Tarihi-Dini Kalıntılar

Yalova Termal kaplıcalarında 1932 yılında Atatürk'ün emriyle arkeolojik çalışmalar A.Müfit Mansel tarafından yapılmıştır. Mansel'e göre Yalova kaplıcaları istirahat ve tedavi yeri olmasından başka Arkeoloji ve Dinler tarihi bakımından da önemli bir çalışma yeridir. Arkeolojik çalışmalar sonunda; 5 tane Adak isteli (Kurşunlu banyo duvarında halen mevcuttur), 1 sütun başlığı, 2 tane Sofia ve Jüsten'in monogramları ve Dehliz bulunmuştur.

Adak İstelleri

Bu beş istelin üst kısmında çıplak, sakallı, bir elinde sopa diğer elinde bir aslan postu taşıyan, atletik bir vücudu olan sağlık ve sıcak su mabudu Herkül'ün resmi görünmektedir. Kaplıcalarda bu heykeller iyi olan hastalar tarafından Herakles ve Hurilere ithaf edilmiştir. Kurşunlu Banyo duvarında bulunan Adak istellerindeki resimlerde Herkül üst Huriler ise alt kısımdadır.

Mezar İstelleri

Termal'de 1932 hafriyatında çıkarılmış olan mezar istelleri biri Kurşunlu'da diğeri İstanbul Müze'sinde ve diğer ikisi de Dehliz'in önündedir. Birinci Mezar isteli Kurşunlu hamam kubbesinin altındaki duvarın içinde gömülüdür, çelenkli bir öl resmi vardır. İkinci mezar taşı hafriyat esnasında ortadan kırıldığı için İstanbul müzesine gönderilmiştir. Bu mezar taşında yatağın üzerinde yatan iki erkek ve bunların yanında başları örtülü uzun etekli iki kadın gözükmektedir. Üçüncü mezar taşında da yatağın üstünde yatan iki erkek ve bunların yanında bir kadın vardır. Altı kısmında yazılı yedi satırlık tercümede Teofilos'un kızı Avge Matriodora daha hayatta iken kendisi için ve yetmiş sene yaşamış olan kocası Dorio'nun oğlu Diodoros için ve otuz sene yaşamış olan oğlu Dorin için bu abideyi hayatta kalan çocukları Metreedoros ve Herme ile beraber diktiği yazmaktadır. Dördüncü mezar taşında ise bir çift öküz, sapan, orak resimleri ve sekiz satırlık bir kitabe vardır. Bu kitabede; Ariston'un oğlu Olympas daha tahtta iken 25 sene yaşamış olan Markianai için çocukları Magnos ve Nemeris ile birlikte bu taşı diktiği yazmaktadır.

Niyet Kemerleri

Roma İmparatoru Konstantin İran seferine çıkmadan önce ordusu için Buharlı Kemerde adak yaptığı 11. asır tarihçisi Zonaras tarafından belirtilmektedir. Niyet kemeri diye anılan bu tarihi kalıntı halen mevcuttur. Kemerler o zamanın tuğlası ve çima horasanıyla yapılmıştır.

Dehliz

Tarihsel bulgulara göre son Bizans dönemine ait olan bu dehliz 1932 yılında A. Müfit Mansel tarafından ortaya çıkarılmıştır. Dehliz yamaca yaslanmış yarım daire şeklindedir. Dehlizin önünde dört adet sütun bulunmaktadır. Sütun başlıkları üzerinde İmparator 2. Justinos ile karısı Sophia'nın monogramları bulunmaktadır. Dehlizin o devirlerde sıcak suların koruyucusu Perilerin hoşnutluğunu kazanmak için yapıldığı ve hastaların mabet uykusuna

yattıkları veya günah çıkartma yeri olduğu söylenir. Diğer bir rivayette ise Cüzzamlı Sopia imparator kocasıyla buraya gelip hastalığına şifa aramak için perilere adak adadığı şeklindedir. Bazı tarihçiler ise bu dehlizin daha önce banyo olduğunu ve hastaların buraya yatırıldığını ve daha sonra buranın kiliseye (Arhangelos) çevrildiğini yazmaktadırlar.

Termal’de dilek tutmalar ve hurafeler olarak;

- Dehlize girilip çıkılır, sonra yerden küçük bir taş parçası alınır ve sütunun üstüne atılır.
- Buharlı kemerin etrafına çaput bağlanır.
- Yedi havuzlara para atılır.
- Murat köprüsü altından küçük bir taş parçası alınır ve buharlı kemerin tavanına yapıştırılır. (Akan, 2010, ss.27-29).

Araştırmanın Bulguları

Termal Üvezpınar’da dini hayata dair bilimsel bir görüş ifade edebilmek için sosyolojik çalışma olarak nicel araştırma yöntemlerinden biri olan anket tekniği kullanılmıştır. Örneklem olarak belirlenen Termal’in Üvezpınar Mahallesi’nde 15 ve üzeri yaş guruplarına, dini tutum ve davranışları ölçmeye yönelik anket uygulanmış ve ortaya çıkan istatistiksel veriler taranarak varsayımlar test edilmiştir. Araştırmada anket formunun genel olarak birinci bölümünde; yaş, cinsiyet, aile ve dindarlık gibi deneklerin olgusal durumuna yönelik sorular, ikinci bölümünde deneklerin aile, komşuluk ilişkileri, boş zamanlarını değerlendirme gibi sosyal hayatına yönelik sorular, üçüncü bölümde ise deneklerin dini hayatına yönelik sorular sorulmuştur. Dağıtılan 200 anket formundan 140’ı değerlendirilmiştir.

1. Araştırmaya Katılanların Kişisel Özellikleri

Araştırmanın olgusal durumuna yönelik verilere göre, Üvezpınar mahallesinde yapmış olduğumuz ankete toplam 140 kişi katılmıştır. Deneklerin % 45,7’sini kadınlar oluştururken % 54,3’ünü ise erkekler oluşturmaktadır. Sosyal ve dini hayatın araştırılmasında farklı yaş guruplarının bütünü yansıtması açısından önemi büyüktür.

Araştırmaya kişisel görüşlerini bağımsız olarak yansıtabilme açısından 15 yaş ve üstündeki yaş gurupları dâhil edilmiştir. Buna göre araştırma; % 12,9’luk bir oranda 15-25 yaş grubu, % 28,6 ile 26-40 arası yaş grubu, % 42,1 ile 41-60 arası yaş grubu ve % 16,4 ile 61 ve yukarısı yaş grubundan oluşmuştur. Ankette yaş guruplarına bakıldığında en fazla katılımın, % 42,1 ile 41-60 yaş arası orta yaş grubunun olduğunu gözlemlemekteyiz. Bu da bize ailelerin özellikle son yıllarda daha az çocuk sahibi olduklarını göstermekte ve köyde ikamet eden genç nüfusun azlığını göstermektedir.

Yine örneklem grubunda evliler % 77,1; bekârlar % 20,0 ve dul olanlar % 2,9 olarak yer almaktadır. Genel olarak baktığımızda araştırmamızda örneklemin çoğunluğunu evli olanlar oluşturmaktadır.

Birlikte oturan kişilere baktığımızda yalnız oturanlar % 3,6; anne ve babasıyla oturanlar % 21,4; eşiyle oturanlar % 15,7; eşi ve çocuklarıyla oturanlar % 52,1; eşi-çocukları ve aile büyükleriyle oturanlar % 7,1 oranında temsil etmişlerdir. Araştırma alanında yukarıdaki bulgulardan hareketle evlenmemiş çocuklar ve anne babadan meydana gelen çekirdek aile tipinin yaygın olduğunu görmekteyiz. Yine sadece eşiyle yaşayanların oranı da yüksektir. Bu durum Üvezpınar’da yaşayan nüfusun çoğunluğunun orta yaş grubunda olduğunu göstermekte,

bu da bize bölgede geniş aile modelinin çekirdek aileye doğru bir dönüşüm geçirdiğini göstermektedir.

Örneklem grubunda okur-yazar olmayan % 2,1; okur-yazar olan %7,1; ilkokul mezunu olanlar % 38,6 orta ve dengi okul mezunları %15,7; lise ve dengi okul mezunları % 17,9; yükseköğretim veya fakülte mezunu olanlar ise % 18,6 oranında temsil edilmektedir. Buna göre ilkokul mezunu olanların oranının yüksek olduğunu, diğer mezunların oranlarının da birbirlerine yakın olduklarını gözlemlemekteyiz. Dolayısıyla bu veriler bölgede okumuş oranın yüksek bir düzeyde olduğunu, bölgenin giderek gelişmekte olan bir yer olmasının bu durumu tetiklediği sonucunu vermektedir.

Örneklem grubunda gelir düzeyi ise; 1000 TL ve aşağısında olanlarda % 24,3; 1001-1500 TL arası olanlarda % 45,7; 1501-2500 TL arası olanlarda % 19,3; 2500 TL ve üstü olanlarda ise % 10,7 oranında temsil edilmektedir. Gelir düzeyine göre meydana gelen tabakalaşmaya baktığımızda düşük, orta, iyi ve çok iyi diye sıraladığımızda iyi ve çok iyi olanların oranlarının düşük olduğunu dolayısıyla gelir düzeyinde orta ve ortanın altında bir yığılmanın olduğunu gözlemledik.

Yapmış olduğumuz anket çalışmasına göre Üvezpınar'da nüfusun yaklaşık % 64,2'sini Batum'dan göç etmiş Lazlar, % 4,3'ünün Gürcü, % 13,6'sının anne babasından birinin Batum göçmeni Laz, diğerinin Gürcü, % 10,0'ünün dışarıdan göç etmiş ve son zamanlarda özellikle Mardin'den gelen Arapların % 7,6'lık bir kısmı oluşturduğunu gözlemlemekteyiz. Buna göre Batum'dan göç etmiş Lazların en fazla nüfus miktarını oluşturduğunu, bunun yanı sıra Gürcülerin ve az da olsa Mardin Araplarının ikamet ettiğini söyleyebiliriz. Ayrıca dışardan göç etmiş hatırı sayılır bir nüfusun varlığı da göze çarpmaktadır.

2. Sosyo-Kültürel Hayat'a Dair Bulgular

Araştırmada sosyal hayatla ilgili ilk olarak "Sizce aile nedir?" sorusuna katılımcıların % 55,7'si ailenin anne-baba, çocuklar ve aile büyüklerinden oluşan geniş aile tipini tarif etmişler, % 43,6'sı ise ailenin anne-baba ve evlenmemiş çocuklardan oluştuğunu dolayısıyla çekirdek aileyi tarif etmişlerdir. Buna göre bölge halkının modern toplumların aksine geleneksel olarak geniş aileye önem verdiğini söyleyebiliriz.

Yine Üvezpınar'da komşularla olan ilişki düzeyini tespit etmek amacıyla ankete katılanlara "Komşularınızla ilişkileriniz hangi düzeydedir?" sorusuna deneklerin % 48,6'sı komşularıyla çok sık ziyaretleşip yardımlaşıklarını belirtirken, % 46,4'ü komşularıyla ara sıra ziyaretleşip yardımlaşıklarını, % 5,0 gibi en az orana sahip olanlar ise komşularıyla sadece tanıştıklarını, samimiyetlerinin olmadığını belirtmişlerdir. Bulgulara bakıldığında örneklemimizi oluşturan fertlerin tamamına yakınının komşularıyla ilişki içerisinde, tanışık ve birçoğunun samimi oldukları anlaşılmaktadır.

Katılımcıların kitle iletişim araçlarıyla ilgili olarak "Televizyon izler misiniz?" sorusuna deneklerin, % 50,7 gibi en fazla oranı televizyonu orta seviyede izlediğini belirtenler oluşturmaktadır. Bunu % 30,0 ile televizyonu az izlediğini, % 17,9 ile çok izlediğini, % 1,4 ile de hiç izlemediğini belirtenler takip etmektedir. Genel olarak bakıldığında, ankete katılanların televizyona çok düşkün olmayıp dengeli bir şekilde vakit ayırdıkları söylenebilir. "Televizyon izlerken en çok tercih ettiğiniz program türü aşağıdakilerden hangisidir?" sorusuna ise % 34,3

ile en fazla oranı haber ve siyasi nitelikteki programları tercih edenler oluşturmaktadır. Bunu % 24,3 ile sinema ve dizi filmler, % 19,3 ile dini ve ahlâki programlar takip etmiştir.

İnternet kullanım oranlarına göz attığımızda deneklerin % 40,0’ı interneti hiç kullanmadığını belirtmişlerdir. Bunu % 26,4 ile fırsat buldukça kullanırım, % 20,7 ile işim olduğu zamanlarda kullanırım diyenler ve % 12,9 ile çok kullanırım diyenler takip etmektedir. Bölgede orta yaş nüfusunun fazla olmasının internet kullanım oranlarını etkilediğini söyleyebiliriz. Bunun nedeni; interneti çok kullanırım diyenlerin % 61,1 ile 15-25 yaş grubunda olanlar oluşturmaktadır. 61 ve yukarı yaş grubunda olanlar ise interneti hiç kullanmadıklarını belirtmişlerdir. Dolayısıyla genç nüfusun diğer yaş guruplarına oranla interneti çok daha fazla kullandıklarını görülmüştür. Ankete katılanların gazete okuma durumlarına bakıldığında % 78,6’sının gazete okuduğunu, % 21,6’sının ise gazete okumadığını gözlemlemekteyiz.

Yine katılımcıların boş zamanlarını değerlendirme ile ilgili davranışlarına bakıldığında; % 17,1 ile en yüksek oranda ev işi yapmak ve ailele birlikte kalmak seçeneğini işaretleyenler oluşturmaktadır. Bu seçeneği sırasıyla % 15,0 ile tarla, bağ ve bahçede çalışmak, % 12,1 ile televizyon izlemek ve müzik dinlemek, % 10 ile kitap, dergi ve gazete okumak, % 9,3 ile kahvehaneye gitmek, % 7,1 ile spor yapmak, % 5,0 ile dini sohbet ve toplantılara katılmak, % 4,3 ile komşuları ve akrabaları ziyaret etmek, % 2,1 ile hayvanlarla ilgilenmek ve son olarak % 0,7 ile nafil ibadet yapmak seçenekleri izlemektedir.

3. Dini Hayat’a Dair Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde katılımcılara dinin inanç boyutu, ibadet boyutu, dini bilgi ve eğitim boyutu, dini yaşayış ve dindarlık boyutu ile ilgili sorular yöneltilmiştir. Buna göre bulgular test edilmiş ve değerlendirilmiştir.

3.1. İnanç Boyutu

Dinin inanç boyutu ile dindar insanın belli inanç ilkelerini bilmesi ve onlara inanması ifade edilir. Çünkü birtakım temel inançlara dayanmayan bir din düşünülemez. Dinler inanç ilkelerinden bir sistem kurar ve mensuplarından bunlara inanmalarını bekler. Ancak bu inanç sistemi her dine göre farklılık gösterebileceği gibi bazen aynı dini geleneğin içinde de farklılıklar gösterebilmektedir. (Akyüz-Çapçuoğlu, 2012, s.50).

İlkel ve politeist dinlerdeki mitolojik inanç ve geleneklerin yerini tek tanrılı ilâhi ve yüksek dinlerde iman esasları ve doktrinler almaktadır. Özellikle yüksek tipli dinlerde o dinin akidesinin özünü ifade eden bir formülün tekrarlandığı görülmektedir. Aynı şekilde İslamiyet’te de “amentü” altında toplanan altı iman esasında; Allah’a, meleklerle, kitaplara, peygamberlere, ahiret gününe ve kadere inanç İslam akidesinin özünü oluşturmaktadır. (Günay,2000, ss.218-222).

İnanç ilkelerinin insan için anlamı meselesi de önemli bir konudur. Dini ilkeleri kabul eden ancak bu ilkeleri kendisi için önemli bulmayan insanların sayısı az değildir. Dolayısıyla sadece insanın neye inandığı veya inanç ilkelerinin onun için ne kadar önemli olduğu göstermek yeterli değildir. Bununla birlikte insanın ruhsal ve sosyal hayatının düzenliliği içerisinde dinin rolünü anlamak önemlidir. Bugüne kadar geliştirilen hipotezlerden biri bütün dinlerin insanın varoluşuna bir anlam verdiğini ifade etmektedir. Hedef ve amacı aklın yardımıyla keşfedilemeyen bir dünyada din, dünya anlayışındaki boşlukları doldurmak için inananlara bir

açıklama sunmaktadır. Bunun yanında dini inancın, insanın yaşadığı birçok mahrumiyet ve hayal kırıklıklarını, yalnızlığını aşmada ona yardımcı olduğu da bilinmektedir. (Kehter, 1998, ss.258-262).

İncelenen yöre içerisinde de toplum yaşamı içerisinde dinin önemli bir yeri olduğu görülmektedir. Bu bağlamda katılımcıların, dinin gerekliliği ve dinin inançla başladığı konusunda hem fikir olmalarına rağmen dini inançlara bağlılık derecelerinde farklılıklar görülmektedir.

Allah, Peygamberlik ve Melek İnançları

Ankete katılan deneklerin dini inanç durumuna yönelik olarak sorulan “Allah inancı bakımından kendi durumunuzu belirtiniz” sorusuna deneklerin % 99,3’ü Allah’ın varlığına kesin olarak inandıklarını, % 0,7’si ise Allah’ın varlığına inanıyorum fakat bazı şüphelerim var görüşünü belirtmişlerdir. Amentü’nün diğer esaslarından biri olan peygamberlere iman konusunda deneklerimizin % 100’ünün Allah’ın varlığıyla birlikte peygambere de kesin olarak inandıklarını belirtmişlerdir. Yine deneklerin tamamı meleklerin varlığına inandığını belirtmişlerdir.

Kutsal Kitap ve Kader İnancı

Kutsal kitapla ilgili olarak katılımcılara; “Kur’an-ı Kerim’in, 1400 yıl önce indirilmesine rağmen, tüm emirlerinin kıyamete kadar geçerli olduğu görüşüne katılıyormusunuz” sorusu yöneltilmiştir. Katılımcıların % 89,3’ü Kur’an’ın tüm emirlerinin kıyamete kadar geçerli olduğu düşüncesindeyken, % 5,7’si kısmen geçerli olduğu düşüncesindedirler. Deneklerin % 3,6’sı ise Kur’an-ı Kerim’in tüm emirlerinin kıyamete kadar geçerli olmadığı düşüncesindedirler.

Katılımcılara yöneltilen “Kaderinancı hakkında ne düşünüyorsunuz” sorusuna deneklerin % 51,4’ü ‘insan alnında ne yazarsa onu yaşar görüşü’nde, % 40,0’ı ‘insan az da olsa kendi kaderini kendisi belirler’, % 7,9’u ise ‘herkes kendi kaderini kendisi belirler’ görüşünü benimsemişlerdir. Buna göre kaderciliğin yanında bireyci anlayışın giderek arttığını ve toplumun giderek kadercilikten uzaklaşmaya yakın olduğunu bulgularımıza dayanarak söyleyebiliriz.

Bu bağlamda bir hususa değinmek gerekir. İslam dini orijinal mesajında bireyci öğeler bulundursa da Müslümanlarda yerleşmiş öte dünyalı bir tasavvuf anlayışı İslam’ın günlük uygulamalarında bireyci öğeleri azaltmıştır. Örneğin Türkiye’de halkın çoğunluğu son zamanlara kadar kaderciliğe sahip olmuştur. 1974 yılında yapılan ulusal bir araştırmaya göre kaderciliğin Türklerin ulusal özelliklerinden biri olduğu ortaya çıkmıştır. Bununla birlikte 1991 yılında yapılan başka bir araştırmaya göre yeni kuşaklar arasında kadercilik giderek azalmaktadır. Türk toplumunun değerleri araştırmasına göre ise katılımcıların % 45’i kaderciliğe sahipken % 36’sı kaderciliğe tutumlar taşımamakta, % 18’i ise kayıtsız kalmaktadır. Bu bulgulara göre dindarlıkla kadercilik arasında anlamlı bir ilişki bulunmamakta İslam inancıyla kadercilik arasında Batılı sosyal bilimcilerin iddia ettiklerinin aksine bir ilişkinin son yıllarda Türkiye örneğinde gözlenmediği ortaya çıkmaktadır. (Kaymakcan ve Uyanık, 2007, s.439).

3.2. İbadet Boyutu

Her din bazı inanç ve tasavvurlara sahiptir. Bunun yanı sıra din, sadece bir inanç, tasavvur ve fikirler toplamından ibaret olmayıp aynı zamanda bir his ve iradi bir davranış meselesi olarak da karşımıza çıkar. Dini tecrübenin muhatabı fert olduğu halde saygı, tapınma, davranış ve hareketler fertleri aşır diğer şahıslar üzerinde tesirli olur. Dolayısıyla inananlara aynı tasavvur ve inançlara sahip olduğu şuurunu kazandırarak onları birbirine yaklaştırır. (Freyer, 1964, ss.34-36).

Dinin ibadet, pratik ve ritüel olarak da adlandırılan bu boyutu; din mensuplarının fiili olarak yerine getirdikleri bütün dini pratikleri içine almaktadır. Her türlü ayin, ibadet, tören, dua, özel sakramental davranışlara katılma, perhiz vb belli başlı ibadetler dinin ibadet boyutu içerisinde değerlendirilebilir. (Freyer, 1964 s.263).

Yine dini tecrübenin teorik ifadesiyle pratik ifadesi arasında çok sıkı bir bağ vardır. Çünkü dinin teorik anlatımında açıklanan inanç konuları pratize edilerek gerçekleşir. Bu bakımdan dini tecrübeden kaynağını alan her hareket, pratik ifade olarak değerlendirilir ve hatta dindar insanın bütün eylemleri bir ibadet olarak nitelendirilir. Bununla beraber dinin inanç boyutu, bazen toplumu gruplar ya da bireyler arası farklılaşma ve bölünmelere sürükleyebildiği halde ibadetler, din kaynaklı bencil tutum ve davranışlara engel olup birey ve toplumu bütünleştirebilmektedir. Yine inançlar net tanımla ortaya konulabilir ancak ibadetler oldukça karmaşık bir yapıya sahip olabilmektedir. Bu bakımdan dini ibadet ve törenlerin ahlak, dayanışma, ekonomi ve sanat üzerinde sayısız etkileri olabilmektedir. (Akyüz & Çapçioğlu, 2012, ss.52-53).

Bu bakımdan ibadetin son derece önemli üç fonksiyondan bahsederek bunlar;

- İbadetin dinin ifadesi olması bakımından sembolik fonksiyonu,
- Onu yerine getirenlerde dini duyguları besleyip geliştirmeye yaraması itibariyle didaktik bir fonksiyon,
- İbadetin kutsalla bağ kurulmasını sağlaması bakımından mistik bir fonksiyonu vardır.

Bunlara ilaveten Ünver Günay; ibadetin birleştirici ve bütünleştirici fonksiyonu üzerinde durmuştur. Bu manada ibadet, dini ibadetin canlılığının korunması, ibadetin devam ettirilmesi ve artırılmasında önemli bir rol oynamaktadır. İslam dininde de toplu halde yapılan ibadetlere daha fazla önem verilmiş, bu ibadetlerin dini canlanma ve müminlerin birbirleriyle kaynaşmaları için bir vesile oldukları kabul edilmiştir. Bu nedenle cemaatle yapılan ibadetlerin, kılınan namazların dini bakımdan çok daha makbul ve çok daha fazla sevaba vesile oldukları bildirilmiştir. (Günay, 2000, ss.225-228).

Bunun yanı sıra insanlar camiye gelip beraberce namaz kıldıkları vakit aralarındaki farklılıklar ortadan kaybolur ve Allah karşısında eşit olurlar. Böylece insanlar arası sınıf, ırk ve millet gibi ayrılıkları ortadan kaldıran ibadetler ümmetin kaynaşması, birlik ve beraberlik içerisinde olma duygusuna katkı sağlamaktadır. (Mardin,1983, s.101)

Buna göre araştırmada dini hayatı ölçmeye yönelik olarak dini pratikler test edilmiştir. Buna göre Üvezpınar bölgesinde katılımcıların dini pratikleri yerine getirme noktasında oldukça hassas davrandıkları gözlenmiştir.

Namaz

Namaz ibadeti konusunda bölge halkı içerisinde pek çok farklı tutum mevcuttur. Bu açıdan yöre halkı içerisinde beş vakit namazı düzenli olarak kıldığını belirtenler olduğu gibi günlük namazını bazen aksattığını belirtenler de bulunmaktadır. Buna ek olarak erkekler açısından vakit namazlarını ara sıra kılıp Cuma ve bayram namazlarını kılanlar ile sadece Cuma ve Bayram namazlarını kıldığını belirtenler de vardır.

Buna göre katılımcılara yöneltilmiş olduğumuz “‘Namaz ibadetini yerine getirme şekliniz nasıldır?’” sorusuna deneklerin % 60,0’ı her gün beş vakit namazı düzenli olarak kıldıklarını belirtmişlerdir. % 19,3’ü vakit namazlarını bazen aksattığını, % 13,6’sı ise vakit namazları ara sıra Cuma ve Bayram namazlarını düzenli olarak kıldığını, % 5,0’ı ise sadece Cuma ve Bayram namazlarını düzenli olarak kıldığını, % 2,1’i ise hiç namaz kılmadığını belirtmişlerdir. Buna göre, araştırma yaptığımız Üvezpınar halkının yarısından fazlası her gün beş vakit namaz ibadetini düzenli olarak yerine getirmektedir.

Konu cinsiyet açısından değerlendirildiğinde; kadınların erkeklere göre namaz ibadetini aksatmadan daha düzenli olarak yerine getirdikleri söylenebilir. Ayrıca Üvezpınar bölgesinde genel olarak namaz kılma oranının her iki cinsiyette de yüksek olduğu gözlenmiştir. Buna göre kadınların % 62,5’inin düzenli olarak beş vakit namaz kıldığı, % 28,1’inin vakit namazlarını bazen aksattıkları, % 6,3’sinin günlük namazları ara sıra kıldığı % 3,1’inin ise hiç namaz kılmadığı gözlemlenmiştir. Erkeklerin ise % 57,9’unun her gün beş vakit namazı düzenli olarak kıldıkları, % 11,8’inin vakit namazlarını aksattıkları, % 19,7’sinin vakit namazlarını ara sıra kılıp Cuma ve bayram namazlarına devam ettikleri, % 9,2’sinin sadece Cuma ve Bayram namazlarını düzenli olarak kıldığı, % 1,3’ünün ise hiç namaz kılmadığı görülmektedir.

Konu, yaş grupları açısından değerlendirildiğinde günlük beş vakit namaz kılma ibadetine bağlılığın en fazla olduğu yaş grubunun % 78,3 ile 61 ve daha yukarı yaşlarda olanların bulunduğu grup olduğu görülmektedir. Bu oran diğer yaş gruplarına nazaran daha yüksek bir orandır. Bunu % 62,7’i ile 41–60 yaş grubu, % 55,6’ı ile 15-25 yaş grubu 47,5 ile 26–40 arası yaş grubu takip etmektedir. Buna göre; yukarı yaşlarda yaş arttıkça düzenli namaz kılma alışkanlığının artmış olduğunu söyleyebiliriz. İnsanların yaşının ilerlemesi buna bağlı olarak kendilerini ölüme daha yakın hissetmeye başlamaları, namaz ibadetine yönelik daha fazla hassasiyet göstermelerine sebep olmuştur.

Yine konu üzerinde etkisi olabileceği düşünülen diğer bir değişken de eğitim durumudur. Eğitim durumu ile günlük namazları kılma sıklığı arasındaki ilişkiye baktığımızda günlük beş vakit namaz kılma oranının en yüksek olduğu grup okuma-yazma bilmeyenler grubudur. Bu grubun hepsi günlük namazlarını düzenli olarak kılmaktadır. Hiç namaz kılmadığını belirten denek olmamıştır. Günlük beş vakit namazını kıldığını belirtenlerin oranı sadece okur-yazar olanlar arasında % 70,0, ilkökul mezunlarında % 74,1, ortaokul ve dengi okul mezunlarında % 22,7, lise mezunlarında ve dengi okul mezunlarında % 52,0, yüksekokul veya fakülte mezunları arasında % 61,5’tir. Buradan, günlük beş vakit namazını düzenli olarak kılanların en çok okur-yazar olmayanlar, sadece okur-yazar olanlar ve ilkökul mezunları arasında görülür. Örneklemimizde eğitim durumu ile namaz kılma sıklığı arasındaki ilişkiye bakıldığında, eğitim durumu arttıkça tamamen düzenli olarak artmasa da günlük beş vakit namaz kılma oranında bir azalmanın meydana geldiğini gözlemleriz. Ayrıca bu oranın diğerlerine nazaran orta ve dengi okul mezunlarında daha fazla düştüğü görülmektedir.

Oruç

TİDSAD

Namazdan sonra en önemli ibadet oruç ibadetidir. Oruç ibadeti, yalnızca bireysel olmayıp, Ramazan ayında bütün Müslümanlar tarafından yerine getirilmeye çalışılması bakımından toplum bazında gerçekleşen bir ibadettir. İnsanların birbirleriyle ve toplumla olumlu ilişkilerde bulunmasına katkı sağlar. Toplumun kaynaşmasına ve canlanmasına önyak olur. Yöre içerisinde de bu ayda dini pratiklerin yerine getirilmesine büyük önem gösterilmektedir. Ramazan ayı boyunca mukabeleler yapılır. Bu ayda, iftardan sonra büyük ölçüde bir canlılık başlar ve kadın-erkek teravih namazı için camiye gider. Teravih namazından sonra da halkın çoğu sahura kadar uyumamakta, sahur yaptıktan sonra ise sabah namazını kılmaktadırlar. Yine yörede akrabalar ve komşular arasında iftar davetleri düzenlenir. Ramazan Ayı boyunca oluşan manevi ortamın yanı sıra, geleneksel bir toplum olduğundan oldukça etkin bir sosyal kontrolün hâkim olduğu görülür. Bundan dolayı da bu ayda, cemiyet içerisinde bir şeyler yenilip, içilmesi hoş bir davranış değildir.

Bu bağlamda katılımcıların oruç ibadeti ile ilgili durumları değerlendirildiğinde % 65,7’sinin Ramazan orucunun tamamında ve bazı mübarek günlerde de oruç tuttuğu anlaşılırken, % 27,9’unun Ramazan orucunun tamamını, % 2,1’inin yarısını, % 2,1’inin çok azını tuttuğu, % 1,4’ünün ise hiç oruç tutmadığı anlaşılmaktadır. Diğer seçeneğini işaretleyen % 0,7’lik bir orana sahip olanlar ise sağlıklarının elvermemesinden dolayı oruç tutamadıklarını belirtmişlerdir. Buna göre deneklerin % 93,6’sının Ramazan ayına gerekli önemi verip oruç ibadetini tam olarak yerine getirdikleri görülmektedir.

Konu cinsiyet açısından değerlendirildiğinde kadın katılımcıların % 73,4’ü Ramazan orucunun tamamında ve bazı mübarek günlerde de oruç tuttıklarını belirtmişlerdir. Bu oran erkeklerde % 60,0’dır. Ramazan orucunun tamamını tuttuğunu belirten katılımcıların oranı kadınlarda % 20,3, erkeklerde % 34,7’dir. Ramazan orucunun yarısını ve çok azını tutanların oranı kadınlarda % 3,1’iken bu oran erkeklerde % 1,3’tür. Son olarak hiç oruç tutmadığını söyleyen kadın yokken erkeklerde hiç oruç tutmayanların oranı % 2,7’dir. Oruç ibadetine kadınların gösterdiği hassasiyet erkeklere göre daha fazladır. Daha önce de kadınların namaz ibadetine erkeklerden daha çok önem verdiğini görmüştük. Buna göre kadınlar, dinin ibadet boyutuna erkeklerden çok daha fazla önem vermekte, ibadetlerini erkeklere göre daha düzenli bir şekilde yerine getirmektedirler.

Oruç ibadetine bağlılık durumunu etkileyen önemli bir değişken de yaştır. Yaş gruplarına göre oruç tutma durumuna bakıldığında 15-25 yaş grubunda olanların % 61,1’i Ramazan orucunun tamamında ve bazı mübarek günlerde oruç tuttıklarını belirtmişlerdir. 26-40 yaş grubunda bu oran % 70,0, 41-60 yaş grubunda % 62,1 ve son grup olan 61 ve yukarı yaşlarda olanların bulunduğu grupta ise % 73,9’dur. Burada 62 ve yukarı yaş gurubunda Ramazan orucunun tamamında ve bazı mübarek günlerde de oruç tutma oranının diğerlerine nazaran daha yüksek olduğunu söyleyebiliriz. Ölüm gerçeğini yaşa bağlı olarak daha net olarak hissetme ve algılayabilme, burada önemli bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır.

Zekât

Zekât sözlükte “artma, çoğalma, bereket, temizlik” anlamlarına gelir. Dini bir terim olarak zekât; İslâm’da belirlenmiş malların belli bir kısmının muayyen kimselere verilmesi demektir. Zekât İslam’ın beş temel esasından biridir ve Hicret’in ikinci yılında farz kılınmıştır. (Paçacı, 2006, s.711). Kur’anı Kerim’de “Namazı dosdoğru kılın, zekâtı verin..” (Bakara, 2/43,

Hac 22/78, Nur; 24/56, Müzemmil; 73/20, Mücadele: 58/13) gibi pek çok ayetinde zekâtın bahsedilmektedir.

Bu çerçevede zekât verme ile ilgili tutum ve davranışlara baktığımızda katılımcıların % 39,3'ünün her yıl zekâtını verdiği, %55,7'sinin malî gücü olsa zekât vermek istediği, % 5,0'ın ise bazı yıllar zekât verdiği görülmüştür. Örneklemin zekâtla ilgili tutumlarından Üvezpınar halkının sosyal yardımlaşma ve dayanışmaya önem verdiğini söyleyebiliriz.

Yine araştırmaya katılan deneklerin tamamının fakirlere yardım konusunda istekli oldukları görülmektedir. Üvezpınar halkı gerek zekâtla olsun, gerek sadakayla olsun ve gerekse diğer yardım şekilleriyle olsun sosyal yardımlaşma ve dayanışmaya gerekli önemi vermektedirler. Buna göre araştırmanın bulgularında deneklerin % 39,3'ü fakirlere yardım etmeyi bir sevap beklentisi amacıyla veya dini bir zorunluluktan dolayı değil de insan olmanın bir gereği olarak görmektedirler. Örneklemin % 22,1'i fakirlere sevap kazanmak için yardım etmek isterken, % 37,1'i ise fakirlere yardım ederek dini görevini yerine getirmeyi amaçlamaktadır.

Hac ve Kurban

Kelime olarak “Allah’a yönelme, günahlardan arınma, meşakkatleri göğüsleme” anlamlarına gelen hac, terim olarak ‘*Mekke’de bulunan Kâbe’yi ve çevresinde bulunan kutsal yerleri belirli bir vakitte usulüne uygun olarak ziyaret etmek ve yapılması gereken diğer menâsiki yerine getirmek*’tir. İslam’ın beş temel ibadetinden biri olan haz Hicret’in 9.yılında farz kılınmıştır. (Paçacı, 2006, s.210).

Bu bağlamda hac ile ilgili tutumlara bakıldığında katılımcıların % 83,6’sı hacca hiç gitmediklerini ancak imkânları olsa gitmek istediklerini belirtirken, % 12,1’i hacca bir defa gittiklerini, % 0,7’si hacca birden fazla gittiklerini, % 3,6’sı ise hacca hiç gitmediklerini ve gitmeyi de istemediklerini belirtmişlerdir. Bunlardan bazıları sağlık problemi olup hacca gidemediğini belirtmiştir.

Hac ibadetine gösterilen bu ilgi, bölgede geçmişten beri devam etmektedir. Pek çok kişi ömürlerinde bir defa hacca gitmek için para biriktirmektedir. Hac ibadeti, mal itibarıyla dinen zengin diyebileceğimiz kişilere farz olduğundan dolayı, genellikle ilerleyen yaşlarda yerine getirilebilen bir ibadettir. Ayrıca yöre halkı içerisinde hacca gitmiş olmak bazı yükümlülükler gerektirmektedir. Bu yüzden Hacca giden kimselerin günah sayılan davranışlardan uzak durması beklenir. Kutsal topraklara giden kimseler hac farızasını yerine getirmenin yanı sıra, hacdan zemm, hurma ve birtakım hediyelikler getirerek kendilerini ziyarete gelenlere ikram etmektedirler.

Kurban ise “yaklaşmak, Allah’a yakınlaşmaya vesile olan şey” anlamlarına gelip dini bir terim olarak “*ibadet maksadıyla belirli şartları taşıyan belirlenmiş hayvanları usulüne uygun olarak kesmeyi*” ifade eder. (Paçacı, 2006, s.388). Bu bağlamda Ankete katılan deneklerin %100,0’ı kurban kesmenin Allah’ın emrettiği, imkânı olan ailelerin yerine getirmesi gereken bir ibadet olduğunu belirtmişlerdir. Anketten elde edilen verilere göre, Üvezpınar halkı kurban ibadetine büyük bir önem vermektedir.

Dua Etme, Kur’an Okuma ve Kabir Ziyareti

İslam’da namaz, oruç, hac ve zekât ibadetleri gibi bir ritüel olan dua, bunlar arasında zaman ve birtakım şartlara tabi olmayan ibadetlerden bir tanesidir. Arapça kökenli bir kelime

olan ‘dea’ dan türeyen dua kelimesi; davet etmek, birini ziyarete çağırarak, beddua etmek, hayır dua etmek, bir şeyin gelmesini istemek, niyazda bulunmak, yalvarmak vb. anlamlara gelmektedir. Genel olarak dua, hiçbir törene bağlı bulunmayan, şekil ve şartlardan bütünüyle sıyrılmış olan, zaman ve mekân bakımından süreklilik gösteren bir ibadet olarak tanımlanabilir. (Tekin, 2008, s.33).

Dua İslam’ın bir ibadet olarak üzerinde durduğu önemli bir konudur. Bu bakımdan İslam peygamberi duanın ibadetin özü olduğunu dile getirmiştir. Kur’an-ı Kerim’de ise “De ki: Yalvarmanız olmasa Rabbim size ne diye değer versin?” (Furkan 25/77) ayetiyle duanın önemi üzerinde durulmuştur. Yine Kur’an-ı Kerim’de sadece sıkıntılı zamanlardan dua edenler eleştirilmektedir. Bu bakımdan İslamiyet’e göre insan her zaman dua etmelidir.

Sosyolojik açıdan baktığımızda ise duanın toplumların rehabilitasyonu ve hissedilen acıların dindirilmesinde önemli bir fonksiyonu vardır. Özellikle toplu olarak yapılan dualarda ferdi ilahi olana yöneltmekte ve insanlar arası pozitif ilişkilere katkı sağlamaktadır. Yine afet, deprem, sel ve yıkım vb. zor zamanlarda yapılan dualar yaşanan yıkımı gidermede büyük önem taşımakta ve sosyal hayatta dayanma gücünü arttırmaktadır. Bunun yanında insan dua ile yalnızlık hissine son vermekte, karşılaştığı zorluklar karşısında istek ve arzularına bir karşılık beklentisi olarak dua etmektedir. Tüm bunların bir sonucu olarak duanın toplumun hem gündelik yaşamında hem de hayatının her sürecinde fonksiyonelliği bulunmaktadır. (Tekin, 2008, ss.33-58).

Bu bakımdan Üvezpınar yöresinde dua, kişilerin hayatında önemli bir yer teşkil etmektedir. Yapılan anket çalışmasında katılanların tamamı dua ettiklerini belirtmişlerdir. Dua etme davranışını sergileyenlerin % 84,3’ü namazda ve namaz haricinde her zaman dua ederken, % 13,6’sı sıkıntı içinde olduğu ve ihtiyaç duyduğu zamanlarda, % 2,1’i ise cenaze, mevlit ve kandillerde dua etmektedirler.

Yine dua gibi zaman ve birtakım şartlara tabi olmayan diğer önemli bir ibadet Kur’an’ı Kerim okumaktır. Bu yüzden “Kur’an’ın Allah (c.c) tarafından insanlığa bir rahmet ve hidayet kitabı olarak gönderildiğine” (Araf 7/204) “Onun Allah katından olduğu konusunun asla şüphe götürmeyeceğine ve bu konuda yine Kur’an-ı Kerim’de onu uydurdu diyenlere, “Eğer gücünüz yetiyorsa onun misli gibi bir sure getirin” (Yunus 10/37-38) şeklinde büyük bir meydan okuma olduğunu ve bunun sonucunda kimsenin onun bir harfini bile değiştirmeye gücünün yetmeyeceğine inandıklarını belirterek, “Kur’an’ın kıyamete kadar hükmünün devam edeceğini”, (Hicr 9/15) belirten pek çok ayet yer almaktadır. Bu bakımdan yöre halk arasında Kur’an okuma ibadeti de oldukça yaygındır. Katılımcılar, Kur’an-ı Kerim’e büyük ilgi göstermektedir. Araştırmaya katılanların % 80’i Kur’an okumayı bilmektedir. Yine deneklerin % 70’i Kur’an okumaktadır.

Yöre halkının Kur’an okumaya bağlılık durumuna bakıldığında ise farklı tutum ve davranışlarla karşılaşmaktadır. Örneklemin % 20,0’i Kur’an okumasını bilmezken, % 12,9’u Cuma ve mübarek günlerde Kur’an okumakta, % 42,1’i Kur’an’ı ara sıra okumakta, % 15,0’i her gün Kur’an okumakta, % 10,0’i ise Kur’an okumasını bilmekte ancak okumamaktadır.

Kabir ziyaretleri de, yöre halkı içerisinde uygulanagelen önemli pratiklerden birisidir. Ancak katılımcıların bu konudaki davranışları oldukça farklıdır. Katılımcıların % 28,6’sı Arefe ve bayram günlerinde kabir ziyareti yaptığını, % 45,0’i fırsat buldukça, % 10,7’si ayda bir kez,

% 6,4'ü yılda bir kez, % 2,1'i ise her gün kabir ziyareti yaptığını belirtmiştir. Ankete katılanların % 7,1'i ise hiç kabir ziyareti yapmadığını belirtmişlerdir. Buna göre ankete katılanların % 92,8'inin değişik sıklıklarda kabir ziyareti yaptıkları anlaşılmaktadır.

3.3. Dinin Toplumsal Boyutu İle İlgili Bulgular

Hemen hemen her din toplumsal yapıyla karşılıklı ilişki halindedir. Yani toplumun yapısı ve çeşitli kültür alanları dini hayatı etkilerken, din de toplumsal hayatı ve diğer kültür alanlarını etkilemektedir. Dinin toplum üzerindeki etkileri üzerinde kısaca durmamız gerekirse genel olarak şunları söyleyebiliriz:

- Din ilkel kültürlerden başlayarak aile, kabile, boy, millet gibi tabi gruplarla kaynaşmış bir ortamda bulunduğu takdirde bu birlikleri hem zihniyet hem de örgütlenme açısından etkiler. Dinin tabi birlikler üzerindeki etkisi kadın-erkek ilişkilerinde, evliliğin kutsanmasında, aile hayatında ve akrabalık ilişkilerinde yoğun bir şekilde görülür. Aile, kabile, soy ve milletin oluşturduğu tabi birlikler din sayesinde daha da birbirine bağlanmaktadır.
- Yine toplumun farklılaşması sonucu kurulan mesleki kuruluşlarda ekonomik sebeplerle kurulmuş olsalar dahi dinin yönlendirici etkisiyle karşı karşıya kalabilirler.
- Toplumsal örgütlemenin gelişmiş şekli olan devlet üzerinde de dinin önemli etkisi bulunmaktadır. Özellikle devletin etnik kökeni farklı toplumsal kesimlere dayandığı durumlarda din, toplumu bütünleştirecek en önemli kurum görevi üstlenmektedir.
- Din inananlarına bir zihniyet kazandırır. Din dışı durumlarda da bu zihniyetin etkilerini görmek mümkündür. Bu nedenle herhangi bir dine özgü zihniyet sadece tabiata değil, aynı zamanda aile, eğitim, ekonomi ve devlet gibi toplumsal kurumlara karşı da bir tavır almayı gerektirir.
- Yine kültür de din-toplum ilişkileri açısından önemlidir. Din bireylerde oluşturduğu zihniyet ile bütün kültür alanlarına nüfuz edip kültürle iç içe geçerek, kültürün içinden kolaylıkla ayırt edilebilen bir unsur olmaktan çıkar. (Akyüz & Çapçioğlu, 2012,43-46).

Bunların yanı sıra bir toplumun kültürel değerlerinin üretimi ve aktarılmasında din çok önemli bir görev üstlenir. Bir sosyo-kültürel ortamda din, kişisel değerlerin temel kaynağını oluşturmaktadır. Fakat onun aynı zamanda toplumsal ve kültürel kimlik değerlerinin belirlenip korunmasında da çok önemli rolleri vardır. Bu bakımdan din; toplumda ona inananların paylaştıkları, böylece onların bütünleşmelerini pekiştiren kutsal değerler ve idealler yaratmaktadır. Toplum bazında bu değerler ve ideallere referanslı bir ahlâk oluşturmakta ve bu yolla onların davranışlarını yönlendirmektedir. (Coşkun, 2012b, s.88).

Bu bakımdan dinin toplumsal boyutunu tespit etmek üzere deneklerimize birtakım sorular yönelttik. Buna göre katılımcılara yöneltilen “Sizce eş seçiminde dikkat edilmesi gereken en önemli özellik nedir?” sorusuna deneklerin, % 90,0'ı eşinin dindar ve ahlâklı olmasını, % 3,6'sı çalışkan olmasını, % 2,9'u güzel olmasını, yine % 1,4'e orana sahip olanların bir grubu soylu, diğer grubun ise zengin olmasını tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Buna göre Üvezpınar halkının çok büyük bir çoğunluğu eşinin her şeyden önce dindar ve ahlâklı olmasını tercih etmektedir.

“Evlenirken resmî nikâhın yanında dini nikâh da yaptırmak gerekli midir?” sorusuna ise deneklerin, % 95,7 gibi tamamına yakın bir oranı resmi nikâhın dışında dini bir nikâh yaptırmının da gerekli olduğunu, kalan % 4,3'lük az bir orana sahip olanlar ise resmi nikâhın dışında dini bir nikâha gerek olmadığını belirtmişlerdir. Buna göre ankete katılanların çoğu,

resmi nikâhın yanında dini nikâha gerek duyduklarını belirtmişlerdir. Bu şekilde cevap verilmesinin altında topluma yerleşmiş halk dindarlığının büyük ölçüde etkisi bulunmaktadır.

“Sizce bir ailede kadının kocasına mutlak itaat etmesi (onun her dediğini yapması) gerekli midir?” sorusuna ise katılımcıların % 70,0’ı ailede kadının kocasına mutlak olarak itaat etmesi gerektiği görüşündeyken, % 22,1’i bu görüşe katılmamaktadır. Diğer seçeneğini işaretleyen % 7,9’luk bir orana sahip olanların çoğunluğu isteklerinin meşru olması kaydıyla kocaya itaat edilmesi gerektiğini belirtirken, bir kısmı da itaatin tek taraflı değil karşılıklı olması gerektiğini belirtmişlerdir.

Cinsiyet ile kocaya itaat arasındaki ilişki incelendiğinde, hem erkek hem de kadınların % 70,0’ı, kadının kocasına mutlak olarak itaat etmesi gerektiği görüşündedirler. Kadınlarda bu oran % 67,2 iken erkeklerde % 72,4 ile daha fazladır.

Bulgular değerlendirildiğinde, toplumun büyük bir bölümünde aile içinde erkeğin otoritesine karşı büyük bir saygı ve bağlılığın olduğu, küçük bir kesiminde ise bu otoriteye karşı çıktığı görülmektedir. Bu sonucun ortaya çıkmasında Türk toplumunun geleneksel anlayışındaki ataerkil yapınınve toplumdaki halk dindarlığının ciddi manada etkisinin olduğunu söyleyebiliriz.

Ankete katılanların “Evlilik öncesi kız – erkek ilişkilerini (flört) normal karşılar mısınız?” sorusuna ise, % 65,7’si evlilik öncesi kız-erkek ilişkisine karşı çıkarken, % 26,4’ü evlilik öncesi kız-erkek ilişkisini normal karşıladığını belirtmişlerdir. % 7,6’sı ise herhangi bir görüş belirtmemiştir.

Buna göre katılımcıların çoğunluğu kız-erkek ilişkilerini normal karşılamadığını belirtmiştir. Bu düşünce İslam’da belirtilen ölçülere yakındır. İslamiyet’e göre etraflar yanlarında bir üçüncü şahıs bulunmak kaydıyla bir araya gelir, birbirlerini görür ve birbirleriyle konuşurlar. Evlenmek isteyenlerin beraberlik ve mutluluklarına katkısı düşünülerek evlenme öncesinde buna izin verilmiştir ancak evlilik maksadı olmaksızın flört tarzında görüşmeler yasaklanmıştır. (Karaman, 2008, s.304). Anket sonuçlarına baktığımızda ise Üvezpınar halkındaki genel değişim ve bu değişimin, köy halkını kız-erkek ilişkilerini yavaş yavaş normal karşılama eğilimine götürdüğü görülmektedir.

3.4. Dini Eğitim İle İlgili Bulgular

Din ve eğitim açısından bakıldığında toplumun dini davranışlarına yön veren bilgilerin, hangi kanallardan geldiği ve nasıl bir insan yetiştirme düzeneğiyle kişiye ulaştığı sorusu önemli olmaktadır. Bu bakımdan eğitim dinin temel araçları arasında yer almaktadır. Her din kendi mesajları doğrultusunda yeni bir toplum üretmek ya da var olan toplumsal düzeni ıslah ve restore kendi risâlet süreciyle eş zamanlı olarak eğitmeye öncelik vermiştir. Böylece ilk inananlar dini toplumsallaşma süreçlerinden geçmişler ve sonraki kuşakların yetişmesi için öncü olmuşlardır.(Subaşı, 2014, s.202).

Özellikle yüksek tipli dinlerin en önemli olgularından vahiy, bilgilendirme ve davranış kazandırma sürecidir. Bu bakımdan eğitim faaliyeti süreklilik içerisinde gelişir. Kişinin çocukluktan başlayarak bütün bir hayatı boyunca formal ve informal olarak eğitime tabi olduğu uzun bir toplumsallaşma süreci vardır. Dini toplumsallaşmada aynı süreçlere tabi olarak gerçekleşmektedir. Bu çerçevede geleneksel İslam toplumlarında karşılaşılan eğitim modellerinde ortak amaç kişinin hayatının hemen her evresinde Allah’ın rızasına uygun bir kul

olmasının sağlanmasıdır. Her dinde olduğu gibi İslam’da da ahlak temelli bir beklenti ön plana çıkmaktadır. (Subaşı, 2014, s.203).

Ayrıca dünyanın hemen her yerinde inananlar arasında çocukların velilerince dini eğitimden geçirilmek istenmeleri salt dindar bir nesil yetiştirmenin ötesinde ciddi bir sosyalleştirme çabasını ifade etmektedir. Bundan dolayı günümüzde “Kendim iyi bir din eğitimi almadım ama çocuklarımın dini eğitim almasını istiyorum” diyen pek çok insana rastlarız. Bu düşüncenin temeli sıradan bir sosyalleştirme sürecinin sonucuna duyulan güvensizlik ve bu durumun din ile aşılabileceği düşüncesidir. Çünkü din, davranışların içselleştirilerek benimsenmesine katkıda bulunarak sosyalizasyon sağlayan bir kurum olmaya devam etmektedir. (Aydın, 2014, ss.200-202).

Bu bağlamda araştırmamızda dinin bilgi boyutuyla ilgili katılımcılara yöneltilen “Yeterli derecede dini bilgiye sahip olduğunuz kanaatinde misiniz?” sorusuna deneklerin, % 47,9’u yeterli derecede dini bilgiye sahip olduklarını, % 50,0’ı az da olsa dini bilgiye sahip olduklarını, % 2,1’i ise yeterli derecede dini bilgiye sahip olmadıklarını belirtmişlerdir. Buradaki dini bilgi düzeyinden deneklerin farz olan ibadetlerini kendilerine yeter bir şekilde yerine getirebilme bilgisi, iman esaslarının bilgisi gibi temel bazı dini bilgiler anlaşılmaktadır.

Dini bilgileri öğrenme yerleriyle ilgili sorulan soruya katılımcıların % 42,1’i dini bilgileri ailesinden öğrendiğini ifade etmiştir. Bunu % 28,6 ile din görevlilerinden, % 18,6 ile kendi kendine okuyup araştırarak, % 10,7 ile okuldan öğrendiğini ifade edenler takip etmektedir. Burada deneklerin yarıya yakınının dini bilgileri öğrenmede ailelerinden istifade ettiği anlaşılmaktadır.

Yine “Size göre dini bilgiler en iyi nereden öğrenilir?” sorusuna katılımcıların % 32,1’i aileden öğrenileceğini belirtmiştir. Bunu % 26,4 ile Kuran Kursları, % 22,1 ile İmam-Hatip Liseleri, % 8,6 ile camilerde açılan yaz Kur’an kursları, % 7,9 ile okullardan öğrenileceği görüşünü belirtenler takip etmiştir. % 2,9’u temsil eden diğer seçeneğini işaretleyenler ise, dini bilgilerin temel kaynaklardan daha iyi bir şekilde öğrenilebileceğini belirtmişlerdir.

Konuyla ilgili olarak deneklerin görüşlerine göre çocuklara en iyi dini eğitimin; % 47,1 ile anne-baba tarafından verileceğidir. Bunun yanı sıra deneklerin % 17,9’u din görevlilerinden, % 17,1’i Kuran Kurslarından, % 9,3’ü okuldaki öğretmenlerden verileceği görüşündeyken, % 7,1’i ise bireyin kendisi kitap okuyarak dini eğitimi alabilir görüşündedirler. % 1,4’ü temsil eden diğer seçeneğini işaretleyenler ise, çocuklara dini eğitimin bunların hepsinden verilebileceği görüşündedirler.

Araştırmamızda hem dini bilgileri öğrenme yerleri, hem din eğitiminin en iyi öğrenileceği yer ve hem de çocuklara en iyi din eğitiminin kimin vereceği konusunda, temel aracın aile olduğu dikkat çekmiştir. Bu durum toplum olarak aileye verilen değer hem genel hem de dini mevzularda halen devam ettiğinin tipik bir göstergesidir. Aile bireylerin sosyalleşmesinde çok önemli bir faktördür ve bu dini sosyalleşme için de geçerlidir. Bu konuda yapılan araştırmalar bulgularımızı desteklemektedir. Buna göre mevcut araştırmalar ebeveynlerin çocukların dini inanç ve davranışları üzerinde çok etkili olduğunu ortaya koymuştur. Darren E. Sherkat’a göre ebeveynler çocukların inançlarında hayatlarının erken dönemlerinde (olgunlaşmadan önce) daha fazla etkili olurlar. Genç yetişken olunca bu etki biraz azalsa da otuzlu yaşlara vardıklarında ebeveynler onların üzerinde tekrar etkili hale gelir. (

Sherkat, 2014, ss.225-227). Bu bize ailenin, bireyin dini hayatında ne derece etkili olduğunu göstermesi bakımından önem arz etmektedir.

Yine araştırmamızda “Dini bir problemle karşılaştığımızda öncelikle kimlere müracaat edersiniz?” sorusuna katılımcıların % 45,7 gibi önemli bir çoğunluğu dini bir problemle karşılaştığında öncelikle din görevlilerine müracaat ettiğini belirtmişlerdir. Bunu % 22,1 ile dinin temel kaynaklarına, % 13,6 ile çevresinde dindar olarak görüp bildiklerine, % 9,3 ile Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi dersi öğretmenlerine, % 8,6 ile ailesine müracaat edenler takip etmektedir.

Dini bir problemle karşılaşıldığında Üvezpınar halkının yarıya yakınının öncelikle din görevlilerine müracaat etmesi, dini konularda din görevlilerine duyulan güveni ortaya koyması bakımından önemlidir. Bu açıdan deneklerin yarısı dini inanç, tutum ve davranışlarının şekillenmesinde din görevlilerinin oldukça etkisinin olduğunu, % 32,9’u çok az etkisi olduğunu, % 15,7’si ise din görevlilerinin bu konuda hiç etkisinin olmadığını belirtmişlerdir. Araştırmamıza göre Üvezpınar’da din görevlileri genel olarak yöre halkına faydalı olmakta ve onları etkileyebilmektedir.

Deneklerin Müslüman olan herkesin dini eğitim almasının zorunlu olup-olmadığı ile ilgili düşüncelerinin dağılımına baktığımızda ise ankete katılanların, % 95,7 gibi bir oranla tamamına yakını, Müslüman olan herkesin dini eğitim alması gerektiği düşüncesindedir. % 0,7’lik gibi az bir kısım bu görüşe katılmazken, % 3,6’lık bir oranı temsil edenler fark etmez şeklinde görüş belirtmişlerdir.

Son olarak anketimizde katılımcıların okullarda verilen dini bilgiyi yeterli bulup-bulmadıklarıyla ilgili soruya ankete katılanların % 12,1’i okullarda verilen dini bilgilerin dolayısıyla dini eğitimin yeterli olduğu görüşünderken, % 20,7’si kısmen yeterli olduğunu % 67,1’i yeterli olmadığını belirtmişlerdir.

Din eğitimi ve öğretimi konusunda İmam Hatip Lisesi ve Ortaokulları dışındaki örgün eğitim kurumlarının genel olarak yetersiz kaldığı bilinen bir gerçektir. Bu konuda okullara ve dolayısıyla Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi öğretmenlerine düşen görev önemlidir. Okullarda verilen dini bilgilerin ankete katılan deneklerin yarıdan fazlasında yetersiz olduğu görülmektedir.

3.5. Din Siyaset İlişkisi

Araştırmamızın bu kısmında örneklemimize din ve siyaset arasındaki ilişkiye yönelik olarak yöneltmiş olduğumuz; İslâm’ın gelişmeye engel olup-olmadığıyla ve oy verdikleri partinin dine önem vermesine özen gösterip-göstermemesiyle ilgili sorulara örneklemimizin vermiş olduğu cevaplar incelenmiştir.

Deneklerin “İslâm, gelişme ve kalkınmaya engel midir?” sorusuna % 98,6’sı İslâm’ın gelişme ve kalkınmaya engel olmadığı düşüncesinde, % 1,4’ü ise engel olduğu düşüncesindedirler. Bu sonuçlara göre Üvezpınar’da yaşayan halkın İslâm’ın gelişmeye ve kalkınmaya engel olmadığı yönünde kuvvetli bir kanaat besledikleri anlaşılmaktadır.

Ankete katılan deneklerin “Oy vereceğiniz partinin dine önem vermesine özen gösterir misiniz?” sorusuna % 80,7’si oy verdikleri siyasi partinin dine önem vermesine özen

gösterdikleri, % 5,7'sinin özen göstermedikleri, % 13,6'sının ise kısmen özen gösterdikleri görülmektedir.

Son yıllarda yapılan araştırmalar gösteriyor ki dini kimlikler ve katılımlar seçmenlerin politik tercih yapma tarzlarını şekillendirmeye devam etmektedir. Klasik sekülerleşme modeli; dinin seçmenler üzerindeki etkilerinde düşüşün olduğunu söylemektedir. Ancak yapılan araştırmalar bunun tam tersini göstermektedir. Birleşik Devletlerde 1950'lerden beri gerçekleşen değişmelerin çoğu ana akım Protestanlar arasındadır ve diğerleri ise seçime özgü dalgalanmalarla birlikte önceki politik ittifaklarını aşağı yukarı korumuşlardır. Avrupa'da sekülerleşme daha ileri düzeydedir ve birçok ülkede dini partilere destek azalmakta olsa bile değişimin miktarı yanlış anlaşılmalı ya da abartılmıştır. Yine Türkiye'deki dini hayat çalışmalarında da genel olarak dini kimliklerin seçmenlerin oy verme durumunu etkilediği görülmektedir. Araştırmamızda benzer sonuçların ortaya çıktığını gözlemlemekteyiz. (Manza& Wright, 2014, s.453).

3.6. Dindarlık Durumu

Arapça 'din' sözcüğüne Farsça 'dâr' ekinin eklenmesiyle oluşturulan dindar kelimesi 'Allah'a inanmış ve bağlanmış kimse' dindarlık ise; 'dinine sıkıca bağlı olma durumu'nu ifade etmektedir. Terim olarak dindarlık; '*Kutsal olanın veya onun özel bir formu olmak itibarıyla belli bir dinin muayyen bir zaman ve şartlarda belli bir kişi, grup ya da toplum tarafından yaşanmasını*' ifade etmektedir. (Günay, 2006, ss.8-22).Yine bir insanın dindarlığı söz konusu olduğunda onun dine bağlılığı, sadakat ve uyum arayışı ön plana çıkmaktadır. Bu bakımdan gelenekte dindarlık gündelik hayatın olmazsa olmaz bir parçası olarak ele alınmakta ve değerlendirilmektedir. (Subaşı, 2014, s.85).

Bununla birlikte sosyologlar arasında yaygın olan din ve dindarlık tanımı daha çok fonksiyonel bir anlayışa yönelmiş bulunmaktadır. Bu bağlamda din, bir halk grubunun insan hayatının temel problemlerine çözümler aradığı bir inanç ve pratikler sistemi, dindarlıkta onun yaşanan biçimini ifade etmektedir.(Günay, 2006, ss.22-25).

Genel olarak dindarlık tanımlarında bireyin dini tutum ve davranışlarının gündelik yaşamındaki yansımalarına dikkat çekilmektedir. Dolayısıyla toplumun üzerinde uzlaşma sağladığı bütün dinsel tutum, davranış ve tecrübeler, ancak deneysel bir araştırmaya konu olduğu zaman dindarlığın bir ifadesi olarak kabul edilmekte ve incelenmektedir. Türkiye'de dindarlığın daha çok boyutları üzerinde yoğunlaşmaktadır. Buna göre fiili bir durum olarak dindarlık ölçülebilmekte, akademik perspektife göre dindarlık şablonu üretilebilmektedir. (Subaşı, 2014, ss.316-318). Araştırmamızda Üvezpınar yöresinde dindarlık şablonuna baktığımızda ise insanların genel olarak dindar oldukları ve bunu pratik olarak hayata yansıttıkları gözlemlenmiştir.

Buna göre araştırmaya katılanların "Kendinizi dindarlık bakımından hangi düzeyde görüyorsunuz?" sorusuna % 76,4'ü kendilerini orta derecede dindar olarak tanımlarken, % 14,3'ü çok dindar, % 7,9'u ise az dindar olarak tanımlamışlardır. % 1,4'lük bir oranı temsil edenlerin ise dine karşı ilgisiz oldukları anlaşılmaktadır. Yine ankete katılanlarla yaptığımız mülakatlar sonucunda bazıları dini bildiklerini ama uygulamada sıkıntıları olduklarını ifade etmişlerdir.

Konu cinsiyet açısından değerlendirildiğinde erkeklerle kadınlar arasında kendilerini 'çok dindar' olarak tanımlayanlarda kadınlar daha fazla orana sahipken, kendilerini 'orta derecede dindar' olarak tanımlayanlarda erkeklerin oranının daha yüksek olduğu görülmektedir. Buna göre kadınların % 73,4'ü kendilerini 'orta derecede dindar' olarak tanımlarken, erkeklerde bu oran % 78,9'e yükselir. Yine kendilerini 'çok dindar olarak' tanımlayanların oranı kadınlarda % 17,2 iken bu oran erkeklerde % 11,8'e düşmektedir. Ayrıca kadınların % 7,8'i kendilerini az dindar olarak tanımlarken erkeklerde bu oran % 7,9'dur.

Dünyada dindarlık araştırmalarına göre Yahudilik'te bazı sapmalar olsa da büyük dinlerin çoğunluğunda kadınların erkeklere oranla daha dindar oldukları görülmektedir. Buna göre dini faaliyetlere katılmada, kiliseye üye olmada, dini program izlemede, kutsal kitabı okumada kadınlar erkeklerden daha önde yer almaktadır. Yine Türkiye'de yapılan benzer araştırmalarda da bu bulguları destekleyen sonuçlar ortaya çıkmıştır.

Kadınların dindarlığını konu alan çalışmalarda dindarlığın nedenleri üzerinde aşağıdaki yaklaşımlar belirtilmiştir:

- Toplumsal kurallar, bu kurallara göre tanımlanan sosyal roller ile dini inançlar çoğu zaman iç içe geçmiş bulunmaktadır. Bu yüzden anne adayları olan kız çocuklarının dini kuralları benimseme ve uygulamalarına daha fazla özen gösterilir. Bu bakımdan sosyalleşme sürecinde kız çocuklarının, sosyal kurum ve inançları erkek çocuklarına nazaran daha güçlü bir biçimde içselleştirdikleri, sosyal normlar içinde doğrudan veya dolaylı olarak dini değerlerin ağırlıklı biçimde yer alması nedeniyle daha dindar yetiştikleri savunulmaktadır.
- İkinci yaklaşım dini değerleri benimseme ile piyasa faaliyetleri arasına katılma arasındaki ters yönlü ilişkidir. Erkeklerin iş gücü piyasasına daha çok katılmaları, onları kadınlara nazaran daha çok dünyevileştirmekte ve dolayısıyla daha az dindar yapmaktadır. Ancak ilerleyen süreçte kadınların ev dışı işlerde çalışma oranı arttıkça dindarlık oranında bir azalma beklenmektedir.
- Üçüncü yaklaşım ise, baba rolü ile Tanrı rolü arasındaki benzerliğin kadınları daha dindar yaptığı tezidir. Freud'a dayanan bu yaklaşıma göre kız çocuklarının babaya hayran olmaları onları Tanrı'ya daha fazla yöneltmektedir.
- Dördüncü yaklaşıma göre dindarlığın psikolojik olduğu düşünülerek kadınların daha dindar olmasını, onların psikolojik yapılarıyla ilişkilendirmektedir. Bazı bulgulara göre kadınların erkeklere nazaran kaygı, boyun eğme, korku, suçluluk ve utanç hissetmeye daha fazla eğilimli oldukları gözlenmiştir.
- Beşinci yaklaşıma göre ise: kadınların dindarlığı, kadınlarla erkekler arasında risk alma tutumundaki farklılaşmalara dayanmaktadır. Buna göre dindarlık geleceğe yönelik daha az riskli bir hayat kurgusu getirir. Dolayısıyla risk alma noktasında kadınların erkeklere nazaran daha az risk almayı sevdikleri kabul edilmekte ve bu da onları daha dindar yapmaktadır.

Sonuç olarak cinsiyet arasında dindarlık farklılaşmasında bu yaklaşımların her birinin bütünün önemli bir boyutuna işaret ettiğini söyleyebiliriz. (Demir, 2013, s.227-230).

Konu yaş grupları açısından değerlendirildiğinde kendilerini 'çok dindar' olarak görenlerin oranının 15-25 yaş aralığında daha fazla olduğu göze çarpmaktadır. Buna göre yörede gençler arasında dindarlık oranının yüksek olduğu gözlenmektedir. Bunun haricinde yaşın artmasıyla kendilerini çok dindar olarak görenlerin oranında bir paralellik olduğu

söylenemez. Genel olarak tüm yaş grupları kendilerini % 76,4 ile ‘orta derecede dindar’ olarak görmektedirler. Bunu % 14,3 ile çok dindar, % 7,9 ile az dindar, % 1,4 ise dine karşı ilgisiz olanlar takip etmektedir. Genel olarak değerlendirildiğinde ankete katılanların % 99’unun dine karşı ilgili olduğu görülmektedir.

Ankete katılan deneklerin “Ailenizde her hangi bir vakıf, sivil toplum kuruluşları, dini teşkilat, tarikat ve cemaatlere katılan var mı?” sorusuna % 19,3’ü “Evet” cevabını verirken, % 75,0’ı “Hayır” cevabını vermişlerdir. % 5,7’si ise bir bilgisinin olmadığını belirtmişlerdir. Bu soruya binaen “Hangi dini teşkilat size daha sıcak gelmektedir?” sorusuna ise katılımcıların % 15,7’si tarikatler, % 8,6’sı cemaatler, % 0,7’si selefler cevabını verirken, % 75,0’ı ise ‘hiçbiri’ cevabını vermişlerdir. Bu sonuçlara göre Üvezpınar’da genel olarak yüksek olan dindarlık seviyesinin herhangi bir dini oluşum nedeniyle ortaya çıkmadığı görülmektedir.

Ayrıca Üvezpınar yöresinde dini yaşayışın eskiye göre şimdi daha iyi olduğu gözlemlenmektedir. “Size göre Üvezpınar Mahallesi’nde dini yaşayış genel olarak nasıldır?” sorusuna katılımcıların % 37,9’u eskiye göre şimdi daha iyi olduğunu, % 31,4’ü ise eskiden daha iyi olduğunu belirtmişlerdir. % 15,7’si her zaman iyi olduğunu, % 10,0’ı hiçbir zaman iyi olmadığını belirtmişlerdir. % 5,0’ı ise bölgede sonradan ikamet etmeye başladıklarından dolayı bir fikri olmadığını belirtmişlerdir.

Son olarak Müslüman Arap turistlerin toplumun dindarlaşmasına olumlu yönde katkısı olduğu gözlemlenmiştir. “Üvezpınar’da yazları ikamet eden Müslüman Arap turistlerin dini hayata olumlu katkısı olduğunu düşünüyor musunuz?” sorusuna katılımcıların % 42,1’i olumlu katkısı olduğunu belirtirken % 25,7’si ‘katkısı olabilir, emin değilim’ cevabını vermişlerdir. % 32,1’i ise bu görüşe katılmadıklarını belirtmişlerdir.

Bu konuda Asım Yapıcı’nın Türk üniversite gençleri üzerinde yaptığı bir araştırmaya göre Müslüman Arapları tanımlamada kullanılan kavramlar daha çok dini inançlarına, aile değerlerine bağlı, geleneksel-muhafazakâr, tembel, kaderci, kaba, sinci, bencil-egoist, önyargılı, hurafeci ve soğuk olmuştur. Ancak bunların yanında genel olarak denekler Müslüman Araplardan hoşlandıklarını dile getirmektedirler. Araştırmada deneklerdeki olumsuz algının nedeni olarak tarihsel sebepler olabileceğine atıfta bulunularak özellikle I. Dünya savaşı sırasında Arapların İngilizlerle birlikte Osmanlı Devleti’ne karşı savaşmasının etkili olabileceği nedenleri üzerinde durulmuştur. Bunun yanı sıra yakın dönemde Türkiye’nin çeşitli Arap ülkeleriyle uluslararası sıkıntılar yaşaması etkili olabileceği gibi Türkiye’nin Batılılaşma sürecinde özellikle medya vasıtasıyla Araplara yönelik olumsuz algının oluşturulması da etkili olabilir. Bunun dışında Müslüman Türklerin asırlarca çeşitli vesilelerle kültür alışverişinde buldukları Müslüman Araplara yönelik kültürel bir hoşgörüyeye sahip oldukları da belirtilmiştir. (Yapıcı, 2004, ss.219-223). Üvezpınar Mahallesi’nde de Araplar genel olarak çok ibadet eden, cömert, güler yüzlü, sıcakkanlı ve çok para harcayan insanlar olarak bilinmektedir. Ayrıca bölgede kadınların da erkekler kadar cemaatle namaz kılmaya katılma, ferace giyme noktasındaki artışta Müslüman Araplardan etkilendiklerini cami imamıyla yaptığımız görüşmelerde öğrenmiş bulunuyoruz.

SONUÇ

Din sosyolojisi alanında toplumların sosyal ve dini hayatları incelenirken, sahip oldukları yaş, cinsiyet, eğitim durumu, mesleki durum ve ekonomik durum gibi çeşitli bireysel ve sosyal faktörlerin önemli etkisinin olduğu açıktır. Bu bağlamda inceleme alanımız olan

TİDSAD

Termal yöresinde dinin sosyal hayatın önemli bir parçası olduğu, belirtilen faktörlerin sosyal ve dini hayatın şekillenmesinde doğrudan etkili olduğu görülmektedir. Bu bakımdan din ile toplum arasında karşılıklı bir etki- tepki olduğuna göre toplumsal hayat dini etkilediği gibi, aynı şekilde dinin de aile, eğitim, siyaset gibi çeşitli kurumları etkilediği görülmüştür.

Buna bağlı olarak araştırmamızın sonuçlarına göre Üvezpınar mahallesinde genel olarak dindarlık düzeyinin yüksek çıkacağı hipotezi elde ettiğimiz verilerle doğrulanmıştır. Bölge halkı gerek inanç konusunda gerekse dini yaşama ve dine bağlılık konusunda hassas davranmaktadırlar. Ayrıca kadınların erkeklere oranla ibadetlerini yerine getirmeye daha çok özen gösterdiği ve kendilerini erkeklere nazaran daha dindar olarak gördükleri ortaya çıkmıştır.

Yaş değişkeni ile ibadetleri yerine getirme sıklığı arasında doğru bir orantı vardır. Yaş ilerledikçe bağlılık derecesinin de artmakta olduğu hipotezinin doğrulandığı görülmektedir. Nitekim inanç ve ibadet esaslarına bağlılık oranlarının yaşın ilerlemesiyle beraber arttığı tespit edilmiştir.

Bölgede ikamet eden Müslüman Arap turistlerin dini hayata olumlu katkıda buldukları gözlemlenmiştir. Buna göre bölge halkı içerisinde özellikle kadınlarda cemaatle namaz kılma hususunda Müslüman Araplardan etkilenmesi söz konusudur.

Bölgenin kaplıca turizmiyle giderek gelişen konumu gelişim ve değişime açık olmasını sağlamıştır. Bu durum özellikle dini eğitim alanında halk dindarlığının yerini kitabi dindarlığın almasında ve düzenli bir işte çalışma konularında kendini gösterir. Kız çocuklarının eğitimine de büyük önem verildiğinden kadınlar arasında da dini bilgilerin doğru kaynaklardan edinilmesi davranışı yaygınlaşmaktadır.

KAYNAKLAR

- AKAN, A. (2010), *Her Yönüyle Termal İlçesi*, Termal: Günaydın Matbaası, 10.baskı.
- AKYÜZ, N. &Çapçioğlu, İ. (2012), “Dini Tecrübe'nin İfade Şekilleri”, *Din Sosyolojisi El Kitabı*, İçinde (49-56), Ed. Niyazi Akyüz-İhsan Çapçioğlu, , Ankara: Grafiker Yayınları.
- AKYÜZ, N. &Çapçioğlu İ. (2012) “Din ve Toplum İlişkileri”, *Din Sosyolojisi El Kitabı*, İçinde (43-47), Ed. Niyazi Akyüz & İhsan Çapçioğlu, Ankara: Grafiker Yayınları.
- ARSLANTÜRK, Z. (2011), *Uygulamalı Sosyal Araştırma, (Kavramlar, Metotlar, Teknikler, Bilgisayar Uygulamaları SPSS)*, İstanbul: Çamlıca Yayınları, 2.Baskı.
- AYDIN, M. (2014), *Sistemik Din Sosyolojisi*, İstanbul: Pınar Yayınları.
- CEYLAN, M. A. (2003), *Marmara Depremine (17 Ağustos 1999) Yalova Şehrine Etkileri*, Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- COŞKUN, A. (2012b), *Sevgi Sosyolojisi, Din Sosyolojisi ve Antropolojisi Yazıları*, İstanbul: Rağbet Yayınları.
- DEMİR, Ö. (2013), *Din Ekonomisi: İnanç, Zenginlik ve Mutluluk*, Ankara: Sentez Yayınları.
- FREYER, H. (1964), *Din Sosyolojisi*, (Turgut Kalpsüz Çev.), Ankara Üniv. Basımevi.
- GÜNAY, Ü. (2000), *Din Sosyolojisi*, İstanbul: İnsan Yayınları.

- GÜNAY, Ü.(2006), “Dindarlığın Sosyolojisi”, *Dindarlığın Sosyo-Psikolojisi*, İçinde (1-59), Ed. Ünver Günay & Celaleddin Çelik, Adana: Karahan Kitabevi.
- KARAMAN, H. (2008), *Ana Hatlarıyla İslam Hukuku 1.2.3.*, İstanbul: Ensar Neşriyat, 13.Basım.
- KAYMAKCAN, R. & Mevlüt U. (2007), *Teorik ve Pratik Yönleriyle Ahlak*, İstanbul: Dem Yayınları.
- KEHTER, G. (1998), *Din Sosyolojisi*, (Derleyenler: Yasin Aktay & M.Emin Köktaş),Ankara: Vadi Yayınları, 2.Basım.
- MANSEL, A. M. (1936), *Yalova ve Civarı*, İstanbul Müzeleri Neşriyatı, İstanbul.
- MANZA, J. & Wright, N. (2014), “Din ve Politik Davranış”, *Din Sosyolojisi El Kitabı*, İçinde (429-453), Ed. Michele Dillon, İstanbul: Paradigma Yayınları.
- MARDİN, (1983), *Din ve İdeoloji*, İstanbul: İletişim Yayınları, 1.Baskı.
- ÖZEN, N. (1981), *Yalova Kaplıcalarının Tarihsel Gelişimi, Doğal Özellikleri, Tıbbi Değerlendirilmesi*, (Derleyenler: Maide Çimşit, Nevin Çekirge, Hatice Sümer), İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıbbi Ekoloji ve Hidro-Klimatoloji Birimi, İstanbul: İsam Yayınları.
- PAÇACI, İ. (2006), “Zekât”, *Dini Kavramlar Sözlüğü*, Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları.
- SHERKAT, D.E. (2014), “Dini Sosyalleşme: Etkinin Kaynakları ve Failin Etkileri”, *Din Sosyolojisi El Kitabı*, İçinde (219-237), Ed. Michele Dillon, İstanbul: Paradigma Yayınları.
- SUBAŞI, N. (2014), *Din Sosyolojisi*, İstanbul: Ensar Neşriyat.
- TANER, N. (1984), *Yalova: Her Yönüyle : Tarih-Folklor-Turizm*, İstanbul: Erenler Matbaası.
- TEKİN, M. (2008), *Ziyaret Fenomeni Çerçevesinde Dua ve Sosyal Sorunlar*, İstanbul: Pınar Yayınları.
- YAPICI, A. (2004), *Dini Kimlik ve Önyargı*, Adana: Karahan Yayınları.
- YURDAGÜL, İ. (2001), *İşte Yalova*, Ankara: Burcu Ofset Yayınları
- WACH, J. (1995), *Din Sosyolojisi*, (Ünver Günay Çev.), İstanbul: İfav Yayınları.